

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KULLANILAN EĞİTSEL ETKİNLİK
UYARLAMALARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ**

Yusuf Gökkaya

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Yusuf

Soyadı: GÖKKAYA

Bölümü: Okul Öncesi Eğitimi

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Eğitsel Etkinlik Uyarlamalarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

İngilizce Adı : Investigating the Adaptation of Educational Activities Used in Preschool Education in Terms of Various Variables

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yusuf GÖKKAYA

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Yusuf Gökkaya tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Eğitsel Etkinlik Uyarlamalarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Gökhan Duman

Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Doç. Dr. Zeynep Kurtulmuş

Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Haktan Demircioğlu

Çocuk Gelişimi Bölümü, Hacettepe Üniversitesi

Tez savunma tarihi: 19.07.2018

Bu tezin Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof.Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca danışmanlığımı yürüten bilgeliği ile bana yön veren ve tüm süreçte anlayışı ve kişiliği ile bana örnek olan Doç. Dr. Gökhan DUMAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm hayatım boyunca beni destekleyen aileme ve arkadaşlarıma, ayrıca eğitim hayatım boyunca benden hiç bir desteğini esirgemeyen değerli büyüğüm manevi babam Orhan BABAYİĞİT'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmama destek veren yaptıkları etkinlik uyarlamalarını benimle paylaşan tüm öğretmen arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür ederim.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KULLANILAN EĞİTSEL ETKİNLİK UYARLAMALARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Yusuf Gökkaya

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2018

ÖZ

Bu çalışma okul öncesi eğitimde kaynaştırma uygulamalarının temel noktasını oluşturan eğitsel etkinlik uyarlamalarını çeşitli değişkenler açısından inceleyerek nitelik düzeylerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel verilere dayalı, tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı'nın program kitabında yer alan uyarlamalar, öğretmenlerin yapmış oldukları uyarlamalar ve hazır planlarda yer alan uyarlamalar olmak üzere toplam iki yüz adet eğitsel etkinlik uyarlaması oluşturmaktadır. Uyarlamalar doküman incelemesi ve içerik analizi ile incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen etkinlik uyarlaması kontrol listesi kullanılmıştır. Etkinliklerin format özellikleri frekans yüzde değerleri ile verilmiş, etkinlik kaynağına göre farklar t Testi ile analiz edilmiş, yaş ile ilişkili farklar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiş, değerlendirme boyutlarının aralık değerleri hesaplanarak nitelikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin yaptıkları etkinlik uyarlamaları hazır planlarda yer alan uyarlamalara göre anlamlı farklılık göstermiştir. Etkinliklerin biçimsel özelliklerinde bazı etkinlik türlerinin göz ardı edildiği, bazı yaş gruplarının ön plana çıktığı, yapılan uyarlamalarda engel türleri arasında sayısal anlamda farklılıklar olduğu bulunmuştur. İncelenen etkinliklerin tüm alt boyutlarda (uyarlama boyutu, gelişimi destekleme ve eğitsel boyut) niteliksel olarak istenen düzeyde olmadığı bulunmuştur. Okul öncesi dönemde etkili kaynaştırma uygulamalarının

gerçekleşebilmesi için etkinlik uyarlamaları ile ilgili daha fazla çalışmanın yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Okul öncesi, Kaynaştırma, Uyarlama
Sayfa Adedi : 98
Danışman : Doç. Dr. Gökhan Duman

INVESTIGATING THE ADAPTATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES USED IN PRESCHOOL EDUCATION IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

(M.S Thesis)

**Yusuf Gökkaya
GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

July, 2018

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the adaptation of educational activities which constitute the basis of mainstreaming practices in early childhood education, according to different variables and to determine the quality levels of these activities. The current study was a descriptive survey model that based on quantitative data. The sampling of the study includes adaptation of 200 educational activities which is given place in early childhood education program by Ministry of National Education; the adaptations made by preschool teachers and the ones given place in pre-prepared educational plans. The adaptations of the activities were investigated through document review and content analysis. In the study, control list for adaption of the activities that is developed by the researcher was used as an instrument. The format-related characteristics of the activities were represented by frequency percentage values. In addition, the differences between the activities based on the source of activities were analyzed by conducting T-test and the differences related with age were analyzed by carrying out one-way analysis of variance (ANOVA). Moreover, interpolation values of all sub-dimensions were calculated and their qualities were determined. As a result, there was significant difference between the adaptations made by preschool teachers and that of pre-prepared educational plans. When the format related features were taken into consideration, it was found that some activity types such as integrated field trips and drama were disregarded, some age groups became prominent and there was a significant numerical difference between the disability types. Moreover, findings showed that all sub-dimensions of the investigated activities (adaptation, supporting the developmental domains, and educational dimensions) were not qualified as it is desired to be. Consequently, it is suggested that the more studies concerning the adaption of activities should be conducted to improve the qualities of adaption activities in early childhood education.

Key Words : Pre-school, Mainstreaming, Adaptation
Page Number : 98
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Gökhan Duman

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Çalışmanın Önemi.....	3
1.3. Çalışmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Tanımlar	5
1.6.1. Okul Öncesi Eğitim	5
1.6.2. Kaynaştırma.....	5
1.6.3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Birey	6
1.6.4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Birey	6
1.6.5. Görme Yetersizliği Olan Birey	6
1.6.6. İşitme Yetersizliği Olan Birey	6
1.6.7. Ortopedik Yetersizliği Olan Birey	6

1.6.8. Otistik Birey	6
1.6.9. Süreğen Hastalığı Olan Birey	7
1.6.10. Üstün Yetenekli Birey	7
1.6.11. Zihinsel Yetersizliği Olan Birey	7
1.6.12. En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı	7
BÖLÜM II	8
KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Temel Kavramlar	8
2.1.1. Zedelenme.....	8
2.1.2. Yetersizlik.....	8
2.1.3. Engel	8
2.1.4. Risk Taşıma.....	9
2.1.5. Yetersizliğin Diğer Gelişim Alanlarına Etkisi.....	9
2.2. Kaynaştırma	9
2.2.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	9
2.2.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma.....	10
2.2.2.1. Kaynak Oda Eğitimi	11
2.2.3. Tersine Kaynaştırma	11
2.3. Okul Öncesi Eğitim	11
2.4. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi.....	12
2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Kaynaştırma	14
2.6. Uyarlama	29
2.6.1. Uyarlanmış Etkinlik	30
2.6.2. Etkinlik Uyarlaması	30
BÖLÜM III	31
YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli	31
3.1.1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçimi	31
3.1.2. Kategorilerin Geliştirilmesi	32
3.1.3. Analiz Biriminin Saptanması.....	32
3.1.4. Sayısallaştırma	33
3.2. Evren ve Örneklem	33
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34

3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	35
BÖLÜM IV.....	36
BULGULAR VE YORUM	36
4.1. Etkinlik Uyarlamalarının Biçimsel Özelliklerine Yönelik Bulgular	36
4.2. Etkinlik Uyarlamalarının Nitel Özelliklerine Yönelik Bulgular	40
4.3. Uyarlamaların Yaş Özelliklerine Yönelik Bulgular	65
4.4. Uyarlamaların Yetersizlik Türlerine Yönelik Bulgular	66
4.5. Uyarlamaların Aralık Düzeylerine Yönelik Bulgular.....	67
BÖLÜM V	69
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	69
5.1. Araştırmada İncelenen Etkinliklerin Biçimsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	69
5.2. Etkinlik Uyarlamalarının Eğitsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	71
5.3. Etkinlik Uyarlamalarının Çocukların Gelişim Alanlarını Destekleme Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	73
5.4. Etkinlik Uyarlamalarının Özelliklerine Yönelik Sonuçlar	74
5.5. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırlandığı Yaş Grubu İle İlişkisine Yönelik Sonuçlar	75
5.6. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırlandığı Yetersizlik Türü İle İlişkine Yönelik Sonuçlar	75
5.7. Öneriler.....	76
KAYNAKLAR.....	78

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Etkinlik Uyarlamalarının Kaynağına Göre Dağılımı</i>	36
Tablo 2. <i>Etkinlik Uyarlamalarının Etkinlik Türlerine Göre Dağılımı</i>	37
Tablo 3. <i>Etkinlik Uyarlamalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı</i>	38
Tablo 4. <i>Etkinliklerin Uygulama Grubuna Göre Dağılımı</i>	39
Tablo 5. <i>Uyarlamalardaki Yetersizlik Türünün Etkinlik Kaynağına Göre Dağılımı</i>	39
Tablo 6. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı</i>	41
Tablo 7. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu t Testi</i>	44
Tablo 8. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı</i>	45
Tablo 9. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu t Testi</i>	48
Tablo 10. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı</i>	50
Tablo 11. <i>Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu t Testi</i>	53
Tablo 12. <i>Etkinlik Uyarlamaları Alt Boyut Maddelerinin Genel Dağılım Tablosu</i>	54
Tablo 13. <i>Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Maddelerinin Etkinliğin Kaynağına Göre Dağılımı</i>	58
Tablo 14. <i>Uyarlamaların Yaş Değişkenine Göre Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup-Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	65

Tablo 15. <i>Yetersizlik Türlerinin Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup- Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları</i>	66
Tablo 16. <i>Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Alt Boyut Aralık Düzeyleri</i>	67
Tablo 17. <i>Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesinin Etkinlik kaynağına Göre Aralık Düzeyleri</i>	68

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı
DEHB	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
EUKL	Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OSB	Otizm Spektrum Bozukluğu
ÖGÇ	Özel Gereksinimli Çocuk

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bilgi ve beceriler, pek çok davranış ve alışkanlıklar büyük ölçüde yaşamın doğumdan sonraki ilk altı yılında kazanılmaktadır. Gelişimin en hızlı içinde yaşanılan çevre ile etkileşimin en fazla olduğu, kişiliğin büyük ölçüde şekillendiği bu yıllar insan yaşamı üzerinde büyük bir önem taşımaktadır (Ramazan & Ural, 2007, s. 14; Şen, 2008, s. 82). Yaşamın diğer dönemleri ile karşılaştırıldığında gelişimin farklı yönlerinin birbirleri ile ilişkisi en fazla bu dönemde gerçekleşmektedir (Oktay, 1999, s. 110-111).

Bu dönemde çocuğa sağlanacak eğitim hizmetlerinin çocuğun gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir biçimde planlanması gerekmektedir. Çocuğa zengin uyarıcı bir çevre sunarak gelişimine uygun eğitim sürdürebilmek; ancak iyi bir okul öncesi eğitim sağlamakla mümkün olmaktadır. Okul öncesi eğitim, insan yaşamının temelini oluşturmaktadır. Bu dönemdeki yaşantıların çocuğun gelecekteki yaşantılarını şekillendirmede önemli etkileri bulunmaktadır. Sağlıklı, mutlu, başarılı ve üretken bireyler yetiştirebilmek için bu dönemi en iyi şekilde değerlendirmek gerekmektedir (Aral, Kandır & Yaşar, 2011, s. 12).

Okul öncesi eğitim 0-72 ayları kapsayan ve bu dönemdeki çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, bedensel, özbakım, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini desteklemeye yönelik, çocuklara zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan ve onlara toplumun kültürel değerleri ve özelliklerini en iyi biçimde aktaran, çocukları ilköğretime hazırlayan sistemli ve bilinçli bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Akduman, 2012, s. 3). Okul öncesi eğitimin erken yaşta başlaması gerekmektedir. Çocuğa erken yaşlarda verilen eğitim yalnızca çocuk ve ailesi için değil aynı zamanda toplum için de büyük yararlar taşımaktadır. Çocukların erken yaşta eğitim almasının önemi bilimsel çalışmalar tarafından ortaya konularak her çocuğa eğitim fırsatının sağlanması ideali, “fırsat eşitliği” kavramı ile birlikte yaygınlaşmaktadır (Ramazan & Ural, 2007, s. 14). Fırsat eşitliği,

her çocuğun hiçbir ayırım gözetmeksizin eğitimden eşit şekilde yararlanması gerektiğini ifade etmektedir. Her çocuğun kendine özgü bedensel yapısı ve işlevleri, çeşitli öğrenme özellikleri ve hızı, duygusal özellikleri bulunmaktadır. Bu farklılıklar belirli sınırlar içinde olduğunda, öğrenciler genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler. Belirgin farklılıklarından dolayı genel eğitim hizmetlerinden doğrudan yararlanamayacak öğrencilerin genel eğitim hizmetlerinden yararlanması ise kaynaştırma eğitimi ile sağlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998, s.3).

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrencilerin engel derecesine bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarının okullarında veya sınıflarında karşılanarak normal okullarda (Sarı, 2002, s. 5) akranları ile aynı eğitim ortamını paylaşmaları, özel gereksinimli öğrencinin sosyal, duygusal, bilişsel ve motor alanlardaki gereksinimlerinin, en az kısıtlayıcı ortamda (akranları ile birlikte iken) karşılanması ve aynı zamanda her çocuğun kendi hızında öğrenmesi ve öğrenmeye devam etmesini sağlamaktadır. Kaynaştırma modelinin uygulanması yasalarımıza ve yönetmeliklerimize göre zorunludur; çünkü her çocuğun akranları ile birlikte yasal olarak eğitim alma hakkı bulunmaktadır (Sucuoğlu, 2008).

1.1.Problem Durumu

Engelli çocuklar kaynaştırma sayesinde normal yaşlıları ile daha yapıcı ve kazançlı ilişkiler kurmakta ve her iki gruptaki çocukların birbirleriyle kurdukları ilişkiler sonucunda yaşamla ilgili temel becerileri gelişmektedir. Temel becerilerin kazanılmasını sağlayan kaynaştırma uygulamalarının okul öncesi dönemden itibaren başlatılması gerekmektedir (Metin, 2011, s. 90).Etkili kaynaştırma uygulamaları için Özel Gereksinimli Çocukların (ÖGÇ) okul öncesi eğitim sınıflarına yerleştirilmesi yeterli olmamaktadır. Kaynaştırma eğitiminde olumlu sonuçlar elde edebilmek için okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin fiziksel özelliklerine, performanslarına, yeteneklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak sınıfın fiziksel düzeni, amaçlar, öğretim yöntemleri, öğretim süreci, kullanılan materyaller, öğretim içeriğinin sunumu ve ölçme değerlendirme konusunda uyarlamalar ve düzenlemeler yapmaları gerekmektedir (Acarlar, 2013, s. 21-27; Vural & Yıkılmış, 2008).

Okul öncesi dönemde etkili kaynaştırma uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın etkinlik formatında bazı değişiklikler yapılarak ÖGÇ'liler için uyarlamalara yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Okul öncesi eğitim ortamlarında gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarından olumlu

sonuçlar elde edebilmek için yapılan uyarlamaların niteliği kritik bir önem taşıtmaktadır. Okul ncesi eğitimde kullanılan etkinlik planlarının uyarlama bölümlerinin eğitsel niteliği bu çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Çalışmanın nemi

Erken ocukluk, çocukların gelişimin her alanındaki temel becerileri kazandığı ve yaşam boyu öğrenmenin temellerinin atıldığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde gerçekleştirilecek nitelikli eğitim yaşantıları ile çocukların gelişimleri sağlıklı bir şekilde hızlandırılmaktadır. Çocuklar bu dönemde bazı becerileri öğrenmeye hazırdırlar ve bunun için çocuklara zengin bir öğrenme çevresinin sağlanması gerekmektedir. Okul ncesi eğitim kurumları zengin bir öğrenme çevresine sahiptir ve bu yüzden erken çocukluk döneminde özel gereksinimli olan ve olmayan tüm çocuklara okul öncesi eğitimden yararlanma fırsatının sağlanması gerekmektedir (Acarlar, 2013, s.21-27). GC’lilerin okul öncesi eğitimden yararlanarak fayda sağlayabilmesi için bu dönemdeki kaynaştırma uygulamalarının etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kaynaştırma, zel gereksinimli olan bireylerin gereksinim tipine, derecesine ve kullanılacak kaynakların tanıdığı olanaklara bağlı olarak, mümkün olduğunca genel eğitim programlarına yerleştirilmeleri ve yaşıtları ile eşit eğitim koşullarında birlikte eğitilmeleri sürecini kapsamaktadır (Metin, 2011, s. 90).

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim programını ereve program olarak kabul ederek, bu programda yer alan öğretimsel amaçlarda öğrencinin özelliklerine ve gereksinimlerine göre uyarlamalar ya da değişiklikler yapması gerekmektedir. Bazı ğrenciler için programa ek ğretim amaçları koyarken, bazı öğrenciler için ise programın öğretimsel amaçlarını azaltabilmekte ya da kolaylaştırmaktadır. Ağır derecede engelli öğrenciler için ise programda yer almayan bazı becerileri öğretmeyi hedefleyerek, yeni öğretimsel amaçlar oluşturabilmektedir. Öğretim sırasında, farklı ğretim yöntemlerini kullanması (doğrudan ğretim, etkinlik odaklı ğretim vb.) ve ğretim materyallerini tüm öğrencilerin yararlanabilecekleri şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Öğretmenler sınıftaki her çocuğun kendi hızında öğrenmesi ve öğrenmeye devam etmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi ğretmenlerinin öğretimsel uyarlamaların nasıl yapılacağını, uygulamadaki sorunların çözülmesi için neler yapılması gerektiğini öğrenmeleri önem taşıtmaktadır (Sucuoğlu, 2008).

Alan yazın incelendiğinde okul öncesi dönemde kaynaştırma ve eğitsel etkinlik uyarlamalarının önemi sıkça vurgulanırken, gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamalarının incelendiği, niteliğinin ortaya konulduğu bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarını inceleyerek mevcut durumu ortaya koyması, bundan sonra gerçekleştirilecek olan eğitsel etkinlik uyarlamalarının taşıması gereken niteliklerin geliştirilmesine katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Nitelikli hazırlanan eğitsel etkinlik uyarlamaları kaynaştırma uygulamalarını kolaylaştıracağı gibi, ÖGÇ'lilerin etkinliklere katılım düzeylerinin artmasını sağlayarak, ÖGÇ'liler ile normal gelişim gösteren çocuklar arasındaki işbirliği ve iletişimin artmasını, bu uygulamalardan daha olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Çalışma bu yönü ile kaynaştırma eğitimi uygulamalarına da önemli katkılar sağlamayı hedeflemektedir.

1.3. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitimde kaynaştırma uygulamalarının temel noktasını oluşturan ve okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Eğitsel etkinlik uyarlamalarının incelenmesi ile:

Mevcut eğitsel etkinlik uyarlamalarını öğretmen tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulan planlar açısından değerlendirerek:

1. Planların eğitsel niteliklerini belirlemek
2. Eğitsel etkinlik uyarlamaları için net bir çerçeve oluşturmak,
3. Eğitsel etkinlik uyarlamaları için öneriler sunmak,
4. Nitelikli eğitsel etkinlik uyarlamaları sayesinde uygulamaya katkı sağlamak, amaçlanmaktadır. Bu amaçla eğitsel etkinlik uyarlamaları, uyarlamanın eğitsel özellikleri, uyarlamanın gelişim alanlarını destekleme özellikleri ve uyarlama özellikleri olmak üzere üç alt boyutta incelenecektir. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorular yanıtlanmaya çalışılacaktır.

Araştırma Soruları

1. Uyarlamaların yer aldığı etkinliklerin biçimsel özellikleri nelerdir?
2. Öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan uyarlamalar arasında eğitsel özellikler bakımından nitelik farkı var mıdır?

3. Öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan uyarlamalar arasında gelişim alanlarını destekleme özellikleri bakımından nitelik farkı var mıdır?
4. Öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan uyarlamaların özellikleri arasında nitelik farkı var mıdır?
5. Uyarlamalar hazırlandığı yaş grupları açısından değerlendirildiğinde yaş grupları arasında nitelik farkı var mıdır?
6. Uyarlamalar hazırlandığı yetersizlik türü açısından değerlendirildiğinde yetersizlik türleri arasında nitelik farkı var mıdır?

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma 48-72 ay yaş grubundaki ÖGÇ'lilere yönelik olarak hazırlanmış olan 200 adet okul öncesi eğitsel etkinlik planı ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada incelenen etkinliklerin, alanda kullanılan etkinlikleri temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Okul Öncesi Eğitim

0-72 ay grubundaki çocukların gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun, sosyal ve duygusal, motor, dil ve bilişsel gelişimlerini destekleyen, onlara özbakım becerileri kazandıran ve onları demokratik bir eğitim ortamında ilkokula hazırlayan planlı ve sistemli bir eğitim sürecini ifade etmektedir (MEB, 2013).

1.6.2. Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamaları olarak tanımlanmaktadır.

1.6.3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Birey

Yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite ve dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süreyle gösteren, bu özellikleri yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.4. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Birey

Dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlük nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.5. Görme Yetersizliği Olan Birey

Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.6. İşitme Yetersizliği Olan Birey

İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.7. Ortopedik Yetersizliği Olan Birey

Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.8. Otistik Birey

Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.9. Süreğen Hastalığı Olan Birey

Sürekli ya da uzun süreli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.10. Üstün Yetenekli Birey

Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyleri ifade etmektedir.

1.6.11. Zihinsel Yetersizliği Olan Birey

Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyleri ifade etmektedir.

1.6.12. En Az Sınırlandırılmış Eğitim Ortamı

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamını ifade etmektedir (MEB, 2006).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Temel Kavramlar

2.1.1.Zedelenme

Bireyin psikolojik, fizyolojik, anatomik özelliklerinde geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, ya da işlev bozukluğu olması, organların yapısındaki biyofiziksel ve kimyasal bozukluklar zedelenme olarak tanımlanmaktadır. Beyinde, gözde ve kulakta çeşitli nedenlerden dolayı zedelenme gerçekleşebilmektedir. Her zedelenme yetersizlik ile sonuçlanmamaktadır (Duman, 2015, s. 55-56).

2.1.2.Yetersizlik

Yetersizlik, zedelenme sonucunda organların işlevlerini yerine getirememesi olarak tanımlanmaktadır. Zedelenmeden etkilenmiş bireylerin bedensel ve zihinsel davranışları kısıtlanmaktadır. Bacakların olmaması, fiziksel engel, yürüyememe gibi durumlar yürüyerek yapılacak etkinliklerde yetersizlik yaşanmasına neden olmaktadır (Duman, 2015, s. 55-56; Öztürk, 2011).

2.1.3.Engel

Bireyin yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak yerine getirmesi beklenen davranışları yetersizliğinden dolayı yerine getirememesi durumuna engel adı verilmektedir. Yetersizliklerin çoğu çok küçük çevresel düzenlemelerle ortadan yok edilebileceği gibi, pek çoğu da çevresel beklentiler ile birlikte birey için altından kalkılması güç bir yük olabilmektedir. Eğer çevresel beklentiler bireyin becerilerinin üzerinde olursa birey bu beklentileri karşılayamayarak engel durumu ile karşı karşıya kalabilmektedir (Duman, 2015, s. 55-56).

2.1.4.Risk Taşıma

Risk taşıma, henüz bir yetersizliği belirlenemeyen ancak ileride yetersizlik gösterme riski normalde beklenenden daha fazla olan çocukları ifade etmektedir. Risk taşıma kavramı erken müdahale programları, erken eğitim, erken çocukluk özel eğitimi gibi okul öncesi özel eğitim uygulamalarında kullanılmaktadır. Riskli çocuk kavramı, özellikle okul öncesi dönem çocuklarına sunulacak özel eğitim hizmetlerinin planlanmasında oldukça önem taşımaktadır.

2.1.5. Yetersizliğin Diğer Gelişim Alanlarına Etkisi

Zedelenmeden etkilenmiş bir çocuğun yetersizliği, doğrudan yetersizlik ile ilgili bir engellemeden oluşabilmektedir. Kolları olmayan bir çocuk sıradan kapıları açamadığında ortopedik engelli olarak tanımlanmaktadır. Çocuk topu kontrol etmesini gerektiren oyunları oynayamadığında bu engeli ayak ile kontrol gerektiren oyunlara da taşınmaktadır. Çocuğun psikolojik olarak rahat olmaması ve yetersizliği nedeni ile eğitim ve deneyim fırsatlarının pek çoğundan mahrum kalması, çocuğun tüm gelişim alanlarını olumsuz etkilemektedir. Engellerin ortadan kaldırılabilmesi için tüm insanlara görevler düşmektedir. Bir çocuğun engeli fiziksel ve eğitsel ortam düzenlemeleri ile giderilerek yetersizliğin engel durumuna dönüşmesi önlenabilmektedir. Örneğin; kolları olmayan bir çocuğa kapılar kendiliğinden ya da bir ayak dokunuşu ile açıldığında çocuk için engeller ortadan kalkmaktadır (Duman, 2015, s. 55-56).

2.2. Kaynaştırma

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli bireylerin, normal gelişim gösteren bireyler ile aynı eğitim ortamında normal okulların, normal sınıflarında birlikte eğitim almaları süreci olarak ifade edilmektedir (Çankaya & Korkmaz, 2012). Kaynaştırma uygulamaları üç şekilde gerçekleştirilmektedir.

2.2.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırma, özel eğitim gerektiren bireylerin akranları ile birlikte okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için özel eğitim destek hizmetleri, özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanarak yapılan tam zamanlı eğitim sürecini ifade etmektedir. Gerekli

fiziksel düzenlemeler ile birlikte eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanmaktadır. Özel gereksinimli çocuğun kaydı normal eğitim veren okulda yer alır ve özel eğitim gerektiren öğrenciler her sınıfa eşit olarak dağıtılmaktadır. Durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrenciler için okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında özel eğitim hizmet kurulu tarafından özel eğitim sınıfları açılmaktadır. Bu sınıfların mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde 6, ilköğretimde 12, orta öğretimde 20 ve yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşmaktadır. Özel eğitim okulunun yatılılık olanaklarından yararlanan öğrencilerden, akranları arasında eğitim alması uygun görülenler, yakın çevrelerindeki okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim kurumlarından eğitim almaktadırlar. Özel eğitim kurumları servis giderlerini karşılamaktadırlar. Normal gelişim gösteren bireyler, istekleri doğrultusunda, özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilmektedirler. En fazla beşi özel eğitim gerektiren birey olmak üzere, bu sınıfların mevcutları en fazla okul öncesi eğitimde 14, ilköğretim-orta öğretimde 20 ve yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşmaktadır (MEB, 2000).

2.2.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin, özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılarak uygulanan eğitimler yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılımının sağlanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmaktadır (MEB, 2013). Çevredeki diğer öğrencilerin de personeli ve fiziksel koşulları uygun olan özel eğitim okullarında, hazırlanan program çerçevesinde her türlü eğitim ortamından faydalanmaları sağlanmaktadır. Çoklu yetersizliğe sahip öğrencilerin; özel eğitim okullarında gündüzlü olarak açılan özel eğitim sınıflarında; özel araç-gereç, eğitim materyali kullanılarak, gelişimsel öğretim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması ve sosyal bütünleşmenin sağlanması için gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu sınıfların mevcudu en fazla altı öğrenciden oluşur, sınıfta iki öğretmen görevlendirilmektedir. Bu öğrencilerin değerlendirilmesi bireyselleştirilmiş eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir (MEB ÖEHY, 2000).

2.2.2.1. Kaynak Oda Eğitimi

Kaynak oda eğitimi kaynaştırılan özel gereksinimli öğrencinin eğitim gereksinimlerinin tamamının normal sınıfta karşılanamadığı durumlarda, öğrencinin belli derslerde normal sınıftan çıkarılarak kaynak odada eğitim görmesi olarak ifade edilmektedir. Kaynak odadaki eğitim, özel eğitim öğretmeni tarafından bireysel ya da küçük grup eğitimi olarak gerçekleştirilmektedir. Kaynak odadaki eğitimin amacına ulaşabilmesi için, normal sınıf öğretmeni ile kaynak oda öğretmenin yakın iletişim ve işbirliği içinde olmaları gerekmektedir. Bunların sağlanamadığı durumlarda, normal sınıftaki eğitimle kaynak odadaki eğitim arasında tutarsızlıklar ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, kaynak odada öğretmenle daha yakın çalışma fırsatı bulan öğrenci, normal sınıfta da benzer yakınlığı beklemeye başlayabilmektedir. Bu durum kaynaştırma öğrencisinin normal sınıfta zorlanmasına neden olabilmektedir (Kırcaali-İftar & Uysal, 1999). Kaynak oda eğitimi kısa süreli de olsa ayırtırmaya neden olmaktadır ve bu yüzden en son başvurulması gereken destek hizmet türü olarak değerlendirilmektedir (Batu, 2000).

2.2.3. Tersine Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yolu ile ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumlarda ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilmektedir (MEB ÖEHY, 2006).

2.3. Okul Öncesi Eğitim

Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve hayat boyu devam eder. Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir heves duyarlar etkin bir şekilde çevrelerini keşfeder, (Büyüktaşkapu, Çeliköz & Akman, 2012; Faulkner & Schneider, 2005; Kefi, Çeliköz & Erişen, 2013; Şahin, Güven, Yurdatapan, 2011)iletişim kurmayı öğrenirler, çevrelerinde gördükleri şeylere dair fikirler oluşturmaya ve çevrelerine uyum sağlamaya başlamaktadırlar. Bireyin yaşadığı çevreye uyumu, bireylerin yeteneklerinin gelişimi ve olumlu davranış değişikliklerinin meydana gelebilmesi için eğitimin insan hayatında mümkün olduğu kadar sistemli ve erken bir biçimde yer alması gerekmektedir (MEB, 2013; Gök & Erbaş, 2011).

Özellikle çocukların temel eğitime başlayıncaya kadar geçirdikleri birçok kritik dönemi içine alan ve gelişim hızlarının çok yüksek olduğu okul öncesi dönem daha fazla önem kazanmaktadır (Aral, Kandır & Yaşar, 2011, s. 12). Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönem olarak bilinmektedir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturmaktadır. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyüyerek ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşmektedirler (Arslanoğlu ve Ercan, 2017). Böylece çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesi ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesi sağlanmaktadır. Okul öncesi dönem beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönem olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle çocuğun gelişimi ve öğrenme isteği üzerinde çevrenin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Çocuğun neleri keşfedebileceği, neleri öğrenebileceği, hangi hızla öğrenebileceği çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğu, çocuğa ne gibi olanaklar sunulduğu ve çocuğa verilen okul öncesi eğitimin niteliği ile yakından ilişkilendirilmektedir (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan 6 yaşına kadar olan dönemde (0-72 ay), çocuğun tüm gelişim alanlarını (bilişsel, dil, sosyal-duygusal, fiziksel, özbakım) desteklemeye yönelik, gelişim özelliklerine ve bireysel farklılıklarına uygun, mevcut potansiyelini ortaya çıkarmasını, geliştirmesini ve kendini ifade etmesini, ilköğretimin gerektirdiği zihinsel ve duygusal-sosyal yeterliliklere ulaşmasını amaçlamaktadır. Bu eğitim çocuğun ilköğretime hazırlığını, bulunduğu toplumun kültürel değerlerini tanımasını, benimsemesini ve topluma uyumunu gözetken, tüm bunlar için uygun ve uyarıcı bir çevre olanağı sunan bir okul öncesi eğitim kurumunda verilen sistemli ve planlı bir süreci ifade etmektedir (Turaşlı, 2007, s. 3).

2.4. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi

Dünya yetersizlikleri, ırkı, sınıfı, cinsiyeti ve dili yönünden farklılıkları olan kişilerden oluşan kaynaştırılmış bir toplumdan oluşmaktadır. Çocukların içinde yaşayacakları dünyaya hazırlık niteliğindeki deneyimleri yaşayarak, büyüyecekleri toplumlarda yer almaları büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle özel gereksinimli küçük çocukların akranları ile birlikte toplumda yer almaları, içinde yaşayacakları topluma ilişkin deneyim kazanmaları ve toplum tarafından kabul gören davranışları öğrenmeleri gerekmektedir (Tufan, 2017). Engelli çocukların içinde yaşayacakları topluma ilişkin deneyim kazanmalarının mümkün olan en erken yaşta sağlanması gerekmektedir. Bu yüzden kaynaştırma uygulamalarının çocukların

gelişimlerinin en hızlı olduğu ve okul deneyimini ilk kez yaşadıkları okul öncesi eğitim döneminde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Acarlar, 2013, s.21-27).

Özel gereksinimli öğrencileri normal yaşlılarından ayırmak insan haklarına aykırı bir durum oluşturmaktadır. Ayrı eğitim ortamlarında sağlanan özel eğitim hizmetleri, özel gereksinimli öğrencilerin normal toplum yaşamına uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Genel eğitim ile özel eğitim arasında sanıldığı kadar büyük bir fark yoktur; etkili öğretim yöntemlerinin büyük bir çoğunluğu, tüm öğrencilerde işe yaramaktadır. Bazı özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gereksinimleri normal eğitim ortamlarında, özel eğitim ortamlarına kıyasla daha iyi karşılanabilmektedir. Bu yüzden özel gereksinimli öğrenciyi, en az kısıtlayıcı eğitim ortamına, yani eğitim gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanacağı ve normal yaşlılarıyla en fazla bir arada bulunacağı eğitim ortamına yerleştirmek gerekmektedir. Kaynaştırma, özel gereksinimli tüm öğrencilerin özellikleri dikkate alındığında, çoğu özel gereksinimli öğrenci için en az kısıtlayıcı eğitim ortamını ifade etmektedir (Kırcaali-İftar, 1998, s.17). Kaynaştırma, engeli olan ve normal gelişim gösteren çocukların uygun eğitim programları ve düzenlemeler gerçekleştirilerek bir arada eğitilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Metin, 2011, s. 90).

Engelli bireylerin topluma aktif katılımları ile yaşam kalitelerini artırabilmek için engelli olmayan akranları ile erken yaşlardan itibaren birlikte eğitim görmeleri büyük önem taşımaktadır (Sucuoğlu, 2004). ÖGÇ'lilere yönelik erken eğitim ve okul öncesi eğitim hizmetleri ile tüm gelişim alanlarındaki gelişimini hızlandırmak, ÖGÇ'lilerin özrünün engele dönüşmesini önleyerek okul yaşına geldiğinde normal eğitim ortamlarından yararlanma ihtimalini arttırmak, ÖGÇ'ye sahip ailenin yaşadığı duygusal ve toplumsal sorunları azaltmak amaçlanmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998, s, 29). Okul öncesi dönemde olan çocuklara öğretilecek beceriler daha çok özbakım ve temel bilişsel becerilerden oluşmaktadır. Bu nedenle ÖGÇ'lilerin normal akranlarıyla birlikte okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim almaları, daha sonraki eğitim ortamlarına göre daha kolay gerçekleşmektedir. Daha ileri düzeylerdeki eğitim ortamlarında akademik becerilerin düzeyi ağırlaştığı için ÖGÇ'lilerin akranları ile birlikte eğitim almaları da zorlaşmaktadır. Dolayısı ile okul öncesi eğitim döneminde ÖGÇ'lilerde bu avantajın iyi değerlendirilmesi gerekmektedir (Batu & Uysal, s. 117).

2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Kaynaştırma

Okul öncesi eğitim, ÖGÇ'lilerin gereksinimlerini de dikkate alarak, bütün çocuklara öğrenme ve ilkokula hazırlık konusunda eşit fırsat sunmayı hedeflemektedir. Sınıfta raporu olan ÖGÇ'li olduğunda öğretmenlerin hazırladıkları etkinliklerde ÖGÇ'liler için uyarlamalar yapmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin etkinlikteki uyarlamaların yanı sıra Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) da uygulamaları gerekmektedir. Yapılan bu uyarlamalar, ÖGÇ'lilerin eğitim sürecinin tamamına kaynaştırılmasını amaçlamaktadır. Öğretmenlerden sınıftaki ÖGÇ'liler için uyarlama yaparken etkinliğin yönteminde, kullanılan materyallerde ve öğrenme sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar ile ilgili açıklama yapması beklenmektedir. ÖGÇ'lileri gelişim alanlarına göre desteklemede dikkat edilmesi gereken noktalar okul öncesi eğitim programında yer alan Ek 11'de sunulmaktadır (MEB, 2013). Buna göre okul öncesi eğitiminde yer alan görme yetersizliği, işitme yetersizliği, ortopedik yetersizliği ve süregen hastalığı, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dil ve konuşma bozukluğu, üstün yetenekli olan tüm çocuklar için öğretmenlerin etkinlik uyarlamaları yapması gerekmektedir.

Görme yetersizliğine sahip çocuğu olan bazı aileler çocuklarını korumacı bir yaklaşımla yetiştirmektedir. Çocuk çatal kaşık kullanmayı, ağzını ve burnunu silmeyi hatta peçeteyi nasıl tutması gerektiğini bazen bilmemektedir. Bu durumda fiziksel yardım sağlayarak, çocuğun günlük yaşamdaki yaşına uygun temel kazanımları edinmesi sağlanmaktadır. Takvim yaşı 6 olan görme yetersizliği olan bir çocuk gelişim özellikleri açısından 4 yaşındaki çocuğun becerilerine sahip olabilmektedir. Bu durum, çocuğun zihinsel yetersizliği olduğunun veya geç ya da güç öğrendiğinin düşünülmesine ve çocuğun etiketlenmesine neden olabilmektedir. Genellikle doğuştan görme yetersizliği olan çocuklarda meydana gelen bu durum, yaşantı eksikliğinden kaynaklanabilmektedir. Bu durumda olduğu belirlenen çocuklar için zengin yaşantılar sağlanabilmesi amacı ile çocuğun ailesi ile işbirliği yapılması gerekmektedir. Çocuğun kendi işlerini yapmasına fırsat verilmeli, etkinlikler sırasında yapabileceği görevler verilerek çocuğun başarılı girişimlerinin uygun pekiştiriciler ile hem ev hem de sınıf içinde ödüllendirilmesi gerekmektedir. Görme yetersizliği olan çocuklara özbakım becerilerini öğretirken beceri analizlerinden yararlanılmaktadır. Okulda yapılan eğitimler ile aileye model olunarak eğitimlerin evde tekrarlanması çocuğun beceriyi kazanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Özbakım becerilerinin öğretiminde; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçlarının kullanılması faydalı olmaktadır. Öğretimde yardım türleri kullanılarak yardım

düzeyi yavaş yavaş azaltılarak çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanmaktadır. Çocukla iletişim kurulmak istendiğinde, konuşmaya başlamadan önce çocuğun adının söylenerek dikkatinin çekilmesi gerekmektedir. Etkinlikler sırasında görme yetersizliği olan bir çocuğa söylenen nesne ismi ile çocuk sadece nesnenin ismini öğrenebilmektedir. Çocuğa nesnenin şeklinin nasıl olduğu, ağırlığının, boyutlarının ne kadar olduğu nesneye dokunması sağlanarak anlatılmalı ve nesnenin ne işe yaradığı, nasıl kullanıldığı, farklı türlerinin neler olduğu gibi genişletilmiş bilgiler sunularak çocuğun nesne ile aşına olmasının sağlanması gerekmektedir. Soru sorma becerisinin geç gelişmesinden dolayı, çocuğa çevresinde olan olaylar, nesneler, kişiler, ortam ve benzeri her şeyle ilgili bilgi aktararak çocuğu soru sormaya cesaretlendirmek gerekmektedir. Görme yetersizliği olan çocuğun sınıfında bulunan çocukların da bazen gözleri kapatılarak kendilerini görme yetersizliği olan arkadaşlarının yerine koymalarının sağlanması gerekmektedir. Böylece konuşurken nasıl daha belirgin ifadeler (elimde siyah saçlı-mavi gözlü bir bebek var) kullanabileceklerine ilişkin fikir sahibi olmaları sağlanmaktadır. Bilişsel gelişim için; tamamen görmeyen çocuklarla sesli, hareketli nesnelerin kullanılması gerekmektedir. Her görme yetersizliği olan çocuğun aynı öğretim şekliyle ve aynı düzeyde öğrenemeyebileceğinin unutulmaması gerekmektedir. Hazırlanan materyallerin dokunsal özellikler taşıması gerekmektedir. Materyallerin karmaşık özellikler taşımasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Kavram ve beceri kazandırmada hazırlanan analizlerin farklı düzeylerdeki ipuçları ile desteklenmesi temel alınmaktadır. Az gören çocuklar için kavram materyalleri hazırlanırken renklerin zıtlığına ve materyalin ebatlarına dikkat edilmeli, çocuğun görme durumuna göre materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Tamamen görmeyen çocuklarda ise çocuğun yaşına uygun ve dokunma duyusunu etkin olarak kullanmayı öğrenebileceği materyaller seçilmektedir. Bazı kavramlar dokunulamayacak kadar büyük olabilmektedir. Bu durumda küçük maketler kullanılarak çocuğun anlamasının sağlanması gerekmektedir. Sınıftaki diğer çocuklara görme yetersizliği olan akranlarının kendilerini görmediği, sadece seslerinden nerede ne yaptıklarını anlamaya çalıştığının anlatılması önem taşımaktadır. Görme yetersizliği olan çocuklar iletişime geçmek için karşısındaki kişinin onunla konuşmasını beklemektedirler. Gören çocuklar göz teması ile selamlaşarak birbirlerinden haberdar olurken görme yetersizliği olan çocuğa onunla konuşulduğunu fark ettirmek için çocuğun ismiyle hitap etmek ya da ona dokunarak kendisiyle iletişim kurulduğunun fark ettirilmesi gerekmektedir. Gören çocukların taklit ederek öğrendiği birçok davranışı bu çocuklara model olarak, fiziksel yardım sağlayarak yaşantı yoluyla kazandırmak gerekmektedir. Görebilen çocukların görerek öğrendikleri tebessüm ya da kızgınlık ifadesi gibi mimik

ifadelerini görme yetersizliği olan çocuk keşfetme yoluyla öğrenmektedir. Öğrenmenin en etkili yolunu mimikler oluşturmaktadır. Kızgınlık, mutluluk gibi ifadeleri anlayabilmesi için sesli olarak kızgınlık ifadesi kullanılırken karşısındaki kişinin kızgınlık ifadesi olan yüzüne dokunması da sağlanarak çocuğun model almasının sağlanması gerekmektedir. Motor gelişimde gecikmeler görülebilmektedir. Çocuk çevresindeki kişileri ve olayları göremediği için onlara yönelik yapabileceği hareketler kısıtlanmakta ve yaş ilerledikçe motor becerilerdeki gecikme artmaktadır. Görmemelerinden kaynaklanan, hareket etme ile ilgili korkularından dolayı bağımsız hareket etme becerilerini kazanmada gecikmeler görülmektedir. Hem ailenin hem de öğretmenin çocuğu hareket etme konusunda desteklemesi önem taşımaktadır. Dokunarak öğrenen görme yetersizliği olan çocuklar için parmak duyarlılığı çok daha önemli olmaktadır. Bunun için motor becerileri geliştirici, büyük ve küçük kas gelişiminin desteklendiği oyuncak ve benzeri araç gereçlerin bulundurulması gerekmektedir (Arslanoğlu ve Ercan, 2017). Bu araç gereçlerin etkin kullanılması Braille alfabesinin öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Braille alfabesine hazırlık için günlük yaşamda kullanılan araç gereçlerin üzerine kabartma yazıların yazılmasının sağlanması önem taşımaktadır. Bağımsız hareket becerilerinin kazandırılmasına yönelik olarak ortam düzenlenmesi gerekmektedir. Merdiven inme çıkma çalışmalarının yapılabilmesi, denge tahtalarının bulunduğu, çocukların gezdiği koridorlarda duvar takibi yapabileceği düzenlemelerin yapılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Dokunarak öğrenme en önemli ihtiyaçların başında gelmektedir. Oyun hamuru, çamur ve kil çalışmaları gibi çocuğun eğlenerek katılabileceği etkinliklerin düzenlendiği ve yaşadığı dünyayı öğrenebileceği bir ortam oluşturulması önem taşımaktadır. Zilli toplarla hem sese yönelme hem de yön kavramını kazandırmak için çalışmaların yapılması gerekmektedir.

İşitme yetersizliği olan çocukların özbakım becerilerini kazanması normal gelişim gösteren akranları ile aynı aşamalarda gerçekleşmektedir. Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylıklar sağlamaktadır. İşitme cihazları bu çocukların eğitiminde en önemli yeri tutmaktadır. Çocuğun işitme cihazı yoksa ailenin yönlendirilerek çocuğa uygun cihazın alınması sağlanmaktadır. Cihaz ile ilgili bilgiler (açma- kapama, pil takma- çıkarma, cihazı çocuğun kulağına takma-çıkarma) aileden edinilmektedir. Sınıfta ses yalıtımı ile ilgili gerekli düzenlemelerin (duvarlara mantar ya da sünger pano konması gibi) yapılması gerekmektedir. Görsel materyaller ve doğal yaşantı ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Ancak sadece görsel materyaller çocuğun dil gelişimi için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle görsel malzemelerin araç olarak kullanılması gerekmektedir.

Etkinlikler sırasında anlaşılır ve kısa cümleler kullanılmaktadır. Etkinlik sırasında anlatılan öykünün, olay akışına uygun resimlerden oluşmasına ve resimlerin işitme yetersizliği olan çocuğun görebileceği şekilde tutulmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Yönerge verilirken çocuğun dinlemesinin sağlanması önem taşımaktadır. Çocukla göz kontağı kurulması ve gerektiğinde çocuğa tekrar açıklama yapılması gerekmektedir. Çocuğun etkinlikler sırasında çıkarmaya çalıştığı sesler, sözcükler ve çocuğun konuşması desteklenmektedir. Ritmik tekrarlar, çocuğun dil seviyesine göre (hece, sözcük, iki, üç ya da dört sözcüklük) yaptırılmaktadır. Etkinlikler sırasında çocuğun dil seviyesi dikkate alınarak ne söylemek istediğini anlamaya çalışmalı, eksikse tamamlanmalı, doğrusu söylenerek tekrar ettirilmektedir. Eğer çocuk tek sözcükleri söylüyor ancak cümle kuramıyorsa, önce iki ya da üç sözcüklü cümlelerle genişletmeler yapılarak uygun dil modeli sağlanmaktadır. İşitme yetersizliği olan çocukların sözel olmayan zihinsel etkinliklerde (nesneleri eşleştirme, benzerlikleri bulma, gruplama gibi) normal işiten yaşlılarına benzer performans ortaya koydukları gözlenmektedir. Dil becerileri ile ilgili güçlükleri doğal olarak akademik performanslarını etkilemektedir. Bunu en aza indirebilmek için; daha önce kazandığı bilgi ile yeni bilgiyi bütünleştirebilmesi için çevresinde görsel destekler sağlanmaktadır. Görsel desteklerin yanı sıra gezi- gözlem ve deneysel yaşantılara da yer verilmektedir. Uyum becerilerinin gelişimi, tıpkı işiten akranlarında olduğu gibi iletişim becerilerine, aile üyeleri ve çevresindeki diğer kişilerle etkileşimlerine bağlı olmaktadır. İşitme yetersizliği olan çocuklar kendini çevreden soyutlanmış ve yalnız kaldığını, haksızlığa uğradığını hissetme ya da özgüven eksikliği gibi sorunlarla karşılaşılabilir. Bu tür sorunları en aza indirebilmek için; Çocuğun her zaman aktif katılımının sağlanabileceği etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Başarılı olduğu herhangi bir alanda (kesme, yapıştırma, boyama, gibi) sınıf içindeki bir arkadaşına yardım etme fırsatının sağlanması önem taşımaktadır. Motor becerilerin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranları ile aynı aşamalarda gerçekleşmektedir. Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlamaktadır.

Ortopedik yetersizliği ya da süregen hastalığı olan çocuğun bağımsız hareket etmesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Alafranga tuvaletler (alçalıp-yükselebilen oturma sistemi), dokunarak açılan musluklar, tutunma barları yapılabilecek düzenlemeler arasında yer almaktadır. Giyinme-soyunma becerilerinin kazandırılması sırasında çocuğun gereksinimlerine bağlı olarak giysilerin çocuğun bedeninden bir beden büyük olması sağlanarak başarılı girişimlerinin ödüllendirilmesi gerekmektedir. İlikleme-

açma becerilerinin kazandırılması için çocuğun gereksinimlerine bağlı olarak büyük düğmeler, düğmeye göre daha büyük iliklerle çalışmaya başlanmalı, çalışmanın devamında düğmelerin giderek küçültülmesi gerekmektedir. Yemek yeme becerilerinin kazandırılması sırasında çocuğun gereksinimlerine uygun materyal uyarlamalarına (sapı kalınlaştırılmış kaşık gibi) yer verilmesi gerekmektedir. Süreğen hastalığı olan çocukların bağışıklık sistemi zayıf olduğundan hijyen bu çocuklar için daha çok önem kazanmaktadır. Bu nedenle kişisel temizlik ile ilgili özbakım becerilerine öncelik verilmesi gerekmektedir. Ortopedik yetersizliği olan çocukların dil ve iletişim sorunları genellikle fiziksel yetersizliklerden kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile çocuğun dil ve konuşma terapistine yönlendirilmesi ve terapistin önerilerinin dikkate alınarak bu yönde çalışmalar planlanması gerekmektedir. Söyledikleri anlaşılmadığında, söylemek istediklerini tekrar etmesi gerektiği çocuğa öğretilmektedir. Bilişsel beceriler kazandırılırken ortopedik yetersizliği olan çocukların gereksinimleri doğrultusunda ek süre verilerek çocukların başarılı girişimleri ödüllendirilmektedir. Çocuğa gerektiğinde nasıl yardım isteyebileceği ve ihtiyacından fazla yardım etmek isteyenleri kibarca nasıl reddetmesi gerektiğinin öğretilmesi gerekmektedir. Süreğen hastalığı olan çocukların sıklıkla devamsızlık yapabileceği göz önünde bulundurularak programlarının esnek hazırlanması gerekmektedir. Sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek için; süreğen hastalığı olan çocukların pek çoğunun tıbbi gereksinimlerinden dolayı çocukla ilgili acil durumların neler olduğuna ve bu durumlarda kimlerin neler yapması gerektiğine karar verilmesi önem taşımaktadır. Epilepsi nöbetleri geçiren çocuğun düzenli ilaç kullanımı takip edilmeli, nöbet geçirdiğinde yapılacak işlemler belirlenmeli; dil kontrolü, pozisyonlama, kafa travma riskini azaltma, herhangi bir sıvı veya ilaç kullanmama gibi hayati önem taşıyan konularda bilgi sahibi olunmalıdır. Çocuğun halsizlik ve dikkat dağınıklığı gibi özellikleri gözlenmeli, yapılan gözlemler ile ilgili olarak ailelere bilgi verilmesi gerekmektedir. Motor gelişimlerini desteklemek için; ortopedik yetersizliği olan çocukların büyük kas ve küçük kas becerilerini geliştirebilmek amacı ile yapılacak çalışmalarda çocuğun yürüme, sıraya oturma ve bağımsız hareket etmesini sağlayacak tekerlekli sandalyenin (oturma genişliği ve derinliği, kol destek açısı, sırt destek yüksekliği çocuğun boyutlarında) kapı genişliğine uygun olması gerekmektedir. Kapı kolu, elektrik düğmesi, sınıfta yazı tahtası yükseklikleri sandalyede oturan çocuğun erişebileceği boyutta olmalı, uyarlanmış kalem (gövdesi kalınlaştırılmış kalem) gibi destek araç-gereçlerini kullanmasının sağlanması gerekmektedir. Sınıfta yapılabilecek uyarlamaların yanı sıra bu çocukların gereksinim duyabileceği sağlık hizmetini ilgili kişilerden almasının da sağlanması gerekmektedir. Kalem tutamayan, boya çalışmalarına katılamayacak özellikte

ortopedik yetersizliği olan çocukların bilgisayar kullanmayı öğrenerek boya çalışmalarını yapması sağlanmaktadır. Bu, çocuğun daha ileriki yıllarda yazma çalışmalarını bilgisayarda gerçekleştirmesine zemin hazırlamaktadır. Çabuk yorulan çocukların etkinlikleri kısa süreli planlanmalı, dinlenme araları verilmeli, bu dinlenme aralığının da aktif geçirilmesinin sağlanması gerekmektedir. Dinlenme zamanında masa başı ince motor becerileri kapsayan etkinliklerin tercih edilmesi gerekmektedir. Masa başı etkinlikler sırasında tekerlekli sandalye kullanan ortopedik yetersizliği olan çocuğun masaya yeteri kadar yaklaşabilmesinin sağlanması önem taşımaktadır. Bunun için masanın yüksekliğinin tekerlekli sandalye kol dayama yerinden yüksek olması veya gövde kontrolü iyi olan çocuklarda kol dayama yerlerinin sandalyeden çıkartılarak masaya yaklaşmasının sağlanması gerekmektedir. Kaba motor beceriler içeren sınıf içi oyunlarda, tekerlekli sandalyedeki çocuğun oyunlara katılımı için oyun kurallarının sandalyedeki çocuğa uygun olacak şekilde uyarlanması sağlanması gerekmektedir. Sınıfta deve cüce oyunu oynanırken tekerlekli sandalyedeki çocuğun cüce durumunda ayakucuna doğru eğilmesi, deve durumunda sandalyeye sırtını dayayarak dik oturup, kollarını kaldırabildiği kadar yukarı kaldırarak deve pozisyonunu alması çocuğun oyuna katılımını sağlamaktadır.

Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara özbakım becerilerinin kazandırılabilmesi için çocuğun önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler bulunmaktadır. Bunlar; el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat, basit yönergeleri anlama gibi büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren beceriler olarak ifade edilmektedir. Bu beceriler yoksa öncelikle bu becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Özbakım becerilerini kazandırırken beceri analizi yöntemi kullanılmaktadır. Beceri analizinde, kazandırılmak istenen beceriler küçük, öğretilmesi kolay alt beceri basamaklarına (işlem basamaklarına) ayrılmaktadır. Gerekirse, OSB olan öğrencinin takip edebilmesi için resimli beceri analizleri hazırlanarak çocuğun görebileceği bir yerde tutulması gerekmektedir. Çocuğun okula giriş sırasında gerçekleştirilmesi gereken ayakkabı çıkarma, okul ayakkabısı giyme, dışarıda giydiği ayakkabıyı dolabına koyma, kabanını çıkarıp asma gibi beceri basamaklarını içeren resimli beceri analizlerinin okul girişinde yer alması gerekmektedir. OSB olan çocuklara beceri kazandırırken çok uzun becerilerin tamamının ele alınması yerine parçalara bölünerek kazandırılması ve sonradan birleştirilerek tüm becerinin bir arada gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Özbakım becerileri kazandırılırken, çocuğun gereksinimine bağlı olarak; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçlarının kullanılması gerekmektedir. İpuçlarına bağımlılık

geliştirebilen OSB' li çocuklar için sağlanacak sözel ipuçlarının açık, net ve kısa olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Öğrenme sürecinde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanmaktadır. OSB olan çocuklar, beceri öğrenirken daha fazla yönlendirilmeye ve desteklenmeye gereksinim duyabilmektedirler. Bu süreç uzun süreli eğitim ve sık tekrar etmeyi gerektirmektedir. Bu çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklara oranla daha sık başarısızlıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu nedenle, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi (nesnel ve sözel pekiştiriciler kullanılabilir) gerekmektedir. Dil gelişimini desteklemek için; OSB olan çocuklar başkaları ile etkileşim kurmada zorluk yaşamaktadırlar. Bunun için kendisine yakın olan bir arkadaşı ile yapabileceği etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir. İletişim kurarken karşısındakine boş gözlerle bakma, göz kontağı kurmama gibi davranışlar (yana ya da aşağı yukarı bakma) gözlenebilmektedir. Bu durumda çocuğun çenesinden tutularak yumuşak bir hareketle başının konuşan kişiye döndürülmesi ve karşısındakine bakmasının sağlanması gerekmektedir. OSB olan çocukların dil gelişimlerinde, hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, ekolali (söyleneni aynen defalarca tekrar etmek) konuşma, zamirleri karıştırma, konuşulanları anlamada güçlük çekme, gramer bozuklukları ve telâffuz güçlüğü gibi özellikler görülmektedir. Bu çocukların dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili yapılacak etkinliklerde sık tekrarlara yer vermek, çıkarabildikleri seslerden yola çıkarak yeni sözcükler kazandırmaya çalışmak önem taşımaktadır. OSB olan çocuklar çevreye (ortamda fazla ışık olması gibi) karşı duyarlıdırlar. Bu durumda, öğrencinin gözlemlenerek rahatsızlık duyduğu özellikler belirlenmeli ve sınıf içinde buna yönelik uyarlamaların yapılması gerekmektedir. Bazı OSB olan çocuklarda dokunsal, denge, işitsel, tat ve koklama duyularına ilişkin farklı problemler (sıcak ve soğuğu hissetmeme gibi) görülebilmektedir. Bu durumda da çocuğun gözlemlenmesi ve etkinlikler sırasında kullanılacak materyallerin uyarlanması gerekmektedir. OSB olan çocuğun oturacağı sandalyenin pencereye dönük olmamasına, çöp kutusunun öğrenciye yakın alanda bulundurulmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuk, etkinliği doğrudan/net görebileceği bir yere oturtulmalı, sık sık sınıftan çıkmaya çalışıyorsa kapıya uzak bir yere oturtulması gerekmektedir. Sınıf içinde fiziki ortamda hazırlanan öğrenme merkezleri ve diğer bölümlerin görsel resimli kartlar yapıştırılarak daha belirgin hale getirilmesi gerekmektedir. OSB olan çocuğun etkinliğe hazırlanmasını sağlayacak basit kontrol listeleri düzenlenebilmektedir. OSB olan çocuklara yönelik kullanılan cümlelerin basit, kısa olmasına dikkat edilerek jest ve mimiklerle cümlelerin daha dikkat çekici hale getirilmesi

gerekmektedir. Yönerge verilirken, kısa ve net ifadeler kullanılmaktadır. Yönergelerin sadece işitsel değil bunun yanında kart, resim veya nesnelerle desteklenmesi gerekmektedir. OSB olan çocuklara bir etkinliğin ne kadar süreceği (çizgi çalışması için beş satır yazması gerektiği) konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir. Etkinlikler sırasında çocuktan beklenen sorumlulukların sonunda ne ortaya çıkacağı çocuğa model olarak gösterilmeli ve çocuğun bu yönde çalışmasının sağlanması gerekmektedir. OSB olan bazı çocukların (Asperger sendromu) özel becerileri (erken okuma-yazma, zihinden matematik işlemleri yapma gibi) olabilmektedir. Akran kabulünü sağlamak için öğrencinin bu özellikleri ön plana çıkarılarak akranları ile birlikte olması desteklenmektedir. OSB olan çocukların kendi içinde gösterdiği gelişme ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanması gerekmektedir. Sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek için; OSB olan çocuklar sosyal becerilerindeki sınırlılık nedeni ile oyun oynamada zorluklar yaşamaktadırlar. Bu çocuklar taklit gerektiren oyunları oynarken onlara model olunmalı ve ne yapacaklarının açıklanması gerekmektedir. Hayali oyun oynanmadan önce dramatizasyon çalışmasına yer verilerek, çocuğun kendisinden bekleneni anlaması sağlanmaktadır. OSB olan çocuklara, akranları ile bir arada olabileceği etkinliklerde görevler verilerek, rol ve sorumluluklarının neler olduğu kendisine açıklanmaktadır. Çocuğun duygusal tercihlerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çocuğun tercihi, sınıfta yapılan etkinliğe katılımını doğrudan etkileyebilmektedir. Çocuğun mavi renge takıntısı var ise mavi kalem ile yazı yazdırmak çocuğun etkinliğe katılımını arttırmaktadır. Okul, sınıf, bahçe ve servis aracında uyulması gereken kurallar açık ve net bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Belirlenen kuralların görsel destekler ile zenginleştirilmesi gerekmektedir. Resimli çizelgeler sadece birer birer etkinlikler için değil, gün boyu yapılacak etkinlikleri içeren bir çizelge halinde de hazırlanabilmektedir. Bu çizelgenin öğrencinin kolaylıkla takip edebileceği bir yere asılması ve böylelikle, öğrencinin gün içinde yapılacak etkinlikleri bilerek kendisini güvende hissetmesi sağlanmaktadır. Motor gelişimini desteklerken OSB olan çocuklar denge ile ilgili sorunlar yaşayabilmektedirler. Akranlarına göre dengelerini daha kolay kaybedebilmektedirler. Bu gibi durumlarda öğrenciye bireysel desteklerin sağlanması gerekmektedir. Kâğıt kesme, kutu içine küp atma ve ipe boncuk dizme gibi ince motor becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenmektedir. Bu durumda OSB olan çocuğa fiziksel yardım ve model olma gibi yardımlar uygulanarak aşama aşama bağımsızlaşmasının sağlanması önem taşımaktadır.

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocukların (DEHB) özbakım gelişim özellikleri normal gelişim gösteren akranları ile benzerlik göstermektedir. Gerekli durumlarda beceri analizleri hazırlanarak çocuğun beceriyi daha küçük parçalar halinde öğrenmesi sağlanmaktadır. Dil gelişimi için basit ve net yönergeler kullanılmaktadır. Yönerge verilirken çocukla göz teması kurularak yönergeyi anladığından emin olunmalı ve verilen yönergeyi anlaması için çocuğa yeterli zamanın verilmesi gerekmektedir. Verilen yönergeyi çocuğun tekrar etmesi sağlanmaktadır. Böylece çocuğun kendisine verilen görevi anladığından emin olunmaktadır. Dikkat sürelerinin kısa olması nedeniyle yapılan etkinliğin uzun olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuğun kullandığı ilaçlar takip edilerek ilacın etkilerinden kaynaklanan olumlu ya da olumsuz bir durum varsa aile ya da psikiyatrist ile görüşülmesi gerekmektedir. Gerekirse günlük etkinlik çizelgesi çocuğun görebileceği bir yere asılarak çocuğun her etkinlikten sonra ne yapılacağını görmesinin sağlanması gerekmektedir. Çocuğun yapılan etkinliklere katılımını sağlamak amacıyla etkinlikler sırasında sembol pekiştireçler kullanılarak ilgisinin etkinlik üzerinde kalması sağlanmaktadır. Etkinlikler sırasında çocuğun etkinliklere katılımını sağlamak için yapabildikleri vurgulanmaktadır. Çocuğun dikkatinin dağılmasını önlemek için etkinlik ile ilgili malzemeler dışındaki materyallerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Çocuğa yaptığı uygun davranışlar ile ilgili olumlu, uygun olmayan davranışları ile ilgili düzeltici dönütlerin verilmesi gerekmektedir. Çocuğun öğretmene yakın bir yere ve model alabileceği çocukların yakınına oturtulması, ayrıca cam kenarı, pano yanı gibi uyarıcılardan mümkün olduğunca uzak tutulması gerekmektedir. Sosyal ve duygusal gelişimi için sınıf içinde uyulması gereken kurallar çocukla birlikte belirlenerek resimlendirilmeli ve çocuğun görebileceği bir yere asılmasının sağlanması gerekmektedir. Çocuğa sınıf içinde etkinlikler sırasında basit görevler verilerek çocuğun sınıf ortamında diğer arkadaşları tarafından etiketlenmesinin önüne geçmek için gerekli özenin gösterilmesi gerekmektedir. Çocuğu sınıf içinde sürekli uyarmak yerine, sözel olmayan ifadeler kullanılarak (davranışına uygun kartlar kullanmak) çocuğun davranışı konusunda yönlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun sosyal etkinliklere katılması konusunda cesaretlendirilmesi gerekmektedir. Yönergelerin açık ve net bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Çocuk ile iletişim kurarken mutlaka göz hizasında olunması gerekmektedir. DEHB riski olan çocukların motor gelişimi için spor son derece yararlı olmaktadır. Bu çocukların dikkatlerini toplama ile ilgili sorunlarının giderilmesi ve hareket gereksinimleri nedeniyle sportif etkinliklere yönlendirilmesi ve etkinlikler sırasında hareket içeren faaliyetlerde bu çocuklara görev verilmesi gerekmektedir. Çocuğun sınıf içinde belli aralıklarla ayağa kalkıp dolaşmasını sağlamak

amacıyla başka bir çocuk görevlendirilerek öğretmen insiyatifinde ayağa kalkmasına izin verilebilmektedir.

Zihinsel yetersizliği olan çocuklara özbakım becerilerinin kazandırılabilmesi için çocuğun önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler bulunmaktadır. Bunlar; el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat, basit yönergeleri anlama gibi büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren beceriler olarak ifade edilmektedir. Çocuğun bu becerileri kazanmış olması önem taşımaktadır. Özbakım becerileri kazandırılırken beceri analizi yöntemi kullanılmaktadır. Beceri analizinde, kazandırılmak istenen beceriler küçük, öğrenilmesi kolay alt beceri basamaklarına (işlem basamaklarına) ayrılmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara beceri öğretirken çok uzun becerilerin tamamının kazandırılması yerine parçalara bölünerek kazandırılması ve sonradan birleştirilerek tüm becerinin (dış fırçalama gibi) bir arada gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Gerekirse, zihinsel yetersizliği olan öğrencinin takip edebilmesi için resimli beceri analizleri hazırlanarak becerinin çalışılacağı ortamda bulundurulması sağlanmaktadır. Okula giriş sırasında gerçekleştirilmesi gereken ayakkabı çıkarma, okul ayakkabısı giyme, dışarıda giydiği ayakkabıyı dolabına koyma, kabanını çıkarıp asma gibi beceri basamaklarını içeren beceri analizi resimlerinin okul girişine asılması gerekmektedir. Özbakım becerilerinin kazandırılmasında, çocuğun gereksinimine bağlı olarak; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları kullanılmaktadır. Öğretimde yardım türleri kullanılarak yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar, beceri öğrenirken daha fazla yönlendirilmeye ve desteklenmeye gereksinim duymaktadırlar. Bu süreç uzun süreli eğitimi ve sık tekrar etmeyi gerektirmektedir. Bu çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklara oranla daha sık başarısızlıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu nedenle, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi gerekmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda dil ve konuşma gelişimi ve iletişim kurma sorunları ile karşılaşılabilir. Bu sorunların giderilebilmesi ya da en aza indirilebilmesi için çocuğa uygun uyarlamalar yapılarak programda yer alan ses çalışmaları gerçekleştirilebilmektedir. Dil gelişimini desteklemek için dil, dudak, yanak, çene ile ilgili (üfleme, yalama ve çiğneme-şişirme gibi) egzersizler yapılmaktadır. Ses çalışmalarının, çocuğun çıkarabildiği seslerden yola çıkılarak, çıkaramadığı seslere doğru yapılması gerekmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların sözcük dağarcıklarında sınırlılıklar görülmektedir. Etkinlikler sırasında çocuğun bilmediği sözcükler, mecazi ifadeler üzerinde durularak gerekli açıklamalar yapılmamaktadır. Bu

çocukların etkinlikler sırasında konuşabilmeleri için gerekli fırsatlar yaratılmalı ve çocuğun konuşması sabırla dinlenmeli, çocuğun konuşma için cesaretlendirilmesi gerekmektedir. Bilişsel gelişimi için ortamda dikkat dağıtıcı nesnelerin bulunmaması gerekmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için sınıf içinde yönerge vermeden önce çocuğun dikkatini çekmek için özel bir uyarın (çocuğun adı ile seslenmek gibi) kullanılması gerekmektedir. Çocuğun dikkatini çekecek nesneler (sevdiği renkteki ayıcık gibi) seçilerek etkinlikler sırasında kullanması sağlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocukların dikkat süreleri az olduğundan öğretim süresi kısa tutulmaktadır. Çocuklara model olunarak, önceden öğrendikleri kavramlar bir sonraki konu ile ilişkilendirilerek kavramları hatırlamaları için ipucu olarak kullanılmaktadır. Kış mevsiminin özellikleri anlatıldıktan sonra bir sonraki etkinlikte kış mevsiminde giyilen giysilerin öğretimi yapılırken çocuğun bu özellikleri hatırlaması, çocuğun düzeyine uygun ipuçlarıyla desteklenerek sağlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuk için kazanım belirlenirken programda yer alan kazanımlarda çocuğun düzeyine uygun olarak gerekli uyarlamaların yapılması zorunluluk taşımaktadır. Bu çocuklara etkinlikler sırasında gerekli olduğunda ek süreler verilerek başarılı girişimleri ödüllendirilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara soyut kavramlar kazandırılırken somut nesneler kullanılarak çocuğun kavramasına yardımcı olunmaktadır. Bu çocuklarda bir kavramı tam olarak kazanmadan diğer kavramın kazandırılmasına geçilmemesi uygun olmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuğun çalışma sayfası basitleştirilmeli, seviyesine uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Etkinlikler sırasında uzun ve karmaşık cümleler yerine basit yönergeler kullanılmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuğun kendi içinde gösterdiği gelişmelerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çocukların yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanılmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocukların başarıları anında ödüllendirilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara öğrenme sürecinde sık sık destekleyici geri bildirim verilmektedir. Sosyal ve duygusal gelişim için zihinsel yetersizliği olan çocuğa okulun ilk günlerinde kendine yakın bulduğu arkadaşlarla oyun oynama fırsatının sağlanması gerekmektedir. Bu çocuklar kalabalığa girmeye çekiniyorsa küçük grup çalışması yapılarak çalışmalarının ödüllendirilmesi gerekmektedir. Sınıfta çocuğa küçük sorumlulukların verilmesi önem taşımaktadır. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekmektedir. Kuralları güç oyunlara katılmakta isteksiz davranabilmektedirler. Kuralların, bu çocukların anlayacağı ve uyacağı seviyede basitleştirilmesi gerekmektedir. Çocuğun oyun içinde başarı duygusunu yaşayabileceği oyunların seçilmesi önem taşımaktadır. Sosyal etkinliklere karşı ilgileri azdır, bu nedenle

etkinliklere aktif olarak katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Sosyal ilişkilerde bencil davranabilmektedirler. Oyunlar sırasında tüm materyallerin kendilerine ait olmasını isteyebilmektedirler. İlgili kazanımlar içinde kendilerine ait olan eşyaları başkaları ile paylaşmaya ilişkin çalışmalar yapılarak, çocuğun başarılı girişimleri ödüllendirilmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocukların grup çalışmalarına katılmaları konusunda desteklenmesi gerekmektedir. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar denge, esneklik, hız ve dayanıklılık gerektiren motor gelişim açısından zayıflık göstermektedirler. Küçük kas gelişimleri yaşlarına göre zayıf olabilmektedir. Bu çocukların küçük kas gelişimlerine yönelik egzersizlerin (ipe boncuk dizme gibi) yaptırılması gerekmektedir. Kas gevşekliği belirgin özelliği olan zihinsel yetersizlik türlerinde (Down sendromu) büyük kas becerilerini geliştirmeye yönelik egzersizlerin yapılması sırasında çocuğun fizyoterapistinden öneri almak gerekmektedir. Yapılacak çalışmaların çocuğun büyük kas gelişiminde kalıcı hasar bırakmasına engel olmak için fizyoterapistin raporunda yer alan önerilerin özenle dikkate alınması gerekmektedir.

Dil ve konuşma bozukluğu riski olan çocukların özbakım becerilerini kazanmaları, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşmektedir. Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlamaktadır. Dil gelişimi için Çocukla normalden biraz daha yavaş ve sakin bir biçimde konuşulması ve çocuğun konuşmalarının dikkatle dinlenilmesi gerekmektedir. Çocuğun taklit etmesi için ona uygun model olunması önem taşımaktadır. Çocuğun ifadelerinin yeni sözcükler eklenerek genişletilmesi gerekmektedir. Çocuk “kedi” derse, “evet küçük kedi”/ “kedi üşümü” gibi genişletmeler yapılabilmektedir. Çocuklarda dil ve konuşma bozuklukları fark edildiğinde ilgili uzmanlara yönlendirmenin yapılması gerekmektedir. Bilişsel becerilerin kazanılması, normal gelişim gösteren akranları ile aynı aşamalarda gerçekleşmektedir. Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlamaktadır. Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için grup etkinliklerine katılması konusunda cesaretlendirilmesi gerekmektedir. Ancak grup önünde sunu/konuşma yapması için zorlanması çocuk için uygun olmamaktadır. Sınıftaki çocukların dil ve konuşma bozukluğu olan arkadaşlarını kendi gruplarına almaları konusunda yönlendirilmeleri gerekmektedir. Motor becerilerin kazanılması, normal gelişim gösteren akranları ile aynı aşamalarda gerçekleşmektedir. Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlamaktadır.

Üstün yetenekli çocuklar, özbakım alanında akran grupları ile aynı gelişim özelliklerini göstermektedirler. Dil gelişimi için, yüksek düzeyde sözcük dağarcığına sahip olmaktadır.

Kendilerini ifade ederken daha fazla sözcük/cümle kullanacaklarından daha fazla zamana ihtiyaç duyarlar ve bu yüzden kendilerini ifade etmeleri için yeterli zamanın tanınması gerekmektedir. Kitaplara erken dönemde ilgi göstererek erken yaşta okumaya başlamaktadırlar. Yetişkin seviyesindeki kitapları bağımsız bir şekilde okuyabilmektedirler. Çocuğun bu yönünü desteklemek için okuduğu kitapları arkadaşlarına anlatması ve okuduklarını onlarla paylaşabilmesi için fırsatlar yaratılması gerekmektedir. Sözlü ve yazılı ifadelerde orijinallik sergilemektedirler. Soyut anlam taşıyan sözcükleri anlamlı ve yerinde kullanmada üstünlük göstermektedirler. Çeşitli kitaplar ile sınıf ortamının zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bu çocuklar ileri düzeyde mizah anlayışı göstermektedir. Bu yönünün iyi anlaşılması ve desteklenmesi önem taşımaktadır. Etkinlikler arası geçişlerde gösteriler sunmasına fırsatlar verilerek bu yönünün olumlu anlamda kullanılması ile çocuğun sosyalleşmesi sağlanmaktadır. Bilişsel açıdan, hızlı öğrenerek ve hafızasını çok iyi kullanmaktadırlar. Tekrarı sevmez ve sabırsız bir görünüm sergilemektedirler. Tekrar edilen konuya farklı bakış açıları ile yaklaşp ondan farklı çalışmalar yapmasının istenmesi çocuğun gelişimi için faydalı olmaktadır. Meraklı bir şekilde sürekli soru sormaktadırlar. Çocuğun sorularının sabırla cevaplanması gerekmektedir. Öğretmenin bilmediği konularda “Ben de bilmiyorum, beraber araştıralım.” gibi cevaplarla çocuğun sorusu ile ilgilendiğini belli etmesi gerekmektedir. Ya da “Benim bir arkadaşım bunu çok iyi biliyor. Ona sorabiliriz!” ve benzeri şeyleri söyleyerek çocuğu konu uzmanı ile görüştürmek gerekmektedir. Yaşına göre ilgi duyduğu alanda/alanlarda dikkatini uzun süre toplayabilmektedirler. Uzun zaman aralıklarında ilgi duyduğu şey ile ilgilenmesine ya da oyun oynamasına izin verilmesi gerekmektedir. Düşünme ve yorumlama yeteneği yaşlılarına göre farklılaşmaktadır. Neden-sonuç ilişkilerini hızlı bir şekilde algılayarak bellekte uzun süre tutabilmektedirler. Bu çocuklara etkinlikler ile ilgili analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında sorular yöneltebilmektedir. Üstün yetenekli çocuklar, benzerlikleri ve farklılıkları çabuk fark eder ve hızlı genelleme yapabilmektedirler. Bu yüzden benzerlikleri ve farklılıkları olan çeşitli özellikteki nesneler, durumlar ve olaylar sunarak çocuğun bu yönünün desteklenmesi gerekmektedir. Farklı zamanlarda öğrendikleri bilgileri, değişik durumlara uyarlayabilmektedirler. Çocuğa mümkün olduğunca farklı olaylar ve durumlar sunularak bu beceri gelişiminin desteklenmesi gerekmektedir. İlgi duyduğu konuda/konularda derinlemesine bilgiye sahip olmaktadır. Bu bilgileri arkadaşlarına anlatması/paylaşması için fırsatların verilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuğun teknolojiyi kullanarak ailesine, başka insanlara sunum yapmasının sağlanması önem taşımaktadır. Fen ve doğa olaylarına, özellikle hayvanlar âlemine, sayılara ve sayı oyunlarına, sözcükler ve anlamlarına, kimyasal

maddeler ve değişimlerine, mekanik aletlere karşı yoğun ilgileri bulunmaktadır. Bunun için sınıf ortamında materyallerin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu çocuklar her an gözlem yapmaktadır. Gözlemlediği ve ilgisini çeken bir olayı mutlaka denemektedir. Bunun için dürbün, mercek, büyüteç, mikroskop gibi araç ve gereçlerle öğrenme ortamı zenginleştirilerek gözlem yapma isteklerinin desteklenmesi gerekmektedir. Gözlemlediği şeyleri kayıt altına alma veya raporlaştırma sürecini öğrenebilmektedir. Yüksek düzeyde yaratıcı düşünme becerileri bulunmaktadır. Kimi zaman, orijinal ve etkileyici fikirler üretip, olağanüstü yorumlarda bulunarak yaratıcı düşünce yetisini sergilemektedirler. Kimi zaman da yaptığı sanat çalışmaları ile (resim vb.) bu yeteneğini ortaya koymaktadırlar. Bunun için fırsatların verilmesi gerekmektedir. Planlama, muhakeme, problem çözme ve soyut düşünme yetenekleri bulunmaktadır. Düşünme becerilerini geliştirecek sorular sormalı ve düşünme yeteneğini geliştirmeye yönelik etkinliklerin düzenlenmesi gerekmektedir. Kendisi için yüksek standartlar belirlemektedirler. Bu standartlara ulaşabilmesi için uygun yol ve yöntemler gösterilerek gerekli rehberlik hizmetlerinin yapılması önem taşımaktadır. Yaşıtlarına göre yüksek düzeyde hayal güçleri bulunmaktadır. Hikâyeler, çizgi karakterler veya projeler üretmesi için fırsatların sunulması gerekmektedir. Özel yetenek alanı resim olan çocukların renkleri kullanma tarzları ve yaratıcı güçlerini ortaya koyma biçimleri oldukça farklı ve ilgi çekici olmaktadır. Öğretmenlerin yaptıkları çalışmalarda farklı teknikler kullanarak bu teknikler hakkında çocukları bilgilendirmesi gerekmektedir. Çocuklara farklı çalışmaların içerisinde bu teknikleri nasıl kullanabileceğini göstermek gerekmektedir. Özel yetenek alanı müzik olan çocukların ritmi algılamaları daha çok gelişmektedir. Yeni duydukları müzik parçasını inanılmaz bir hızda kavrayıp aynı şekilde ifade edebilmektedirler. Sınıf ortamının müzik aletleri yönünden zenginleştirilmesi gerekmektedir. Çocuğun kendini ortaya koyabilmesi için fırsatlar sağlanarak başarılı müzisyenlerin hayat hikâyelerinin anlatılması gerekmektedir. Hatta profesyonel müzisyenlerin sınıf ortamına davet edilmesi önerilmektedir. Sosyal duygusal gelişimi için, Liderlik özelliğinden dolayı oyunları genellikle kendisi kurmak istemektedir. Kurdukları oyunlardan çabuk sıkılabilir, yaşıtları oyuna daha yeni uyum sağlarken, üstün yetenekli çocuklar farklı bir oyuna geçmek istemektedir. Benzeri istekleri ve özellikleri nedeni ile yaşıtları ile oluşturdukları oyun grupları içerisinde uzun süre kalamamaktadırlar. Zaman zaman uyumsuzluk göstermektedirler. Bu gibi nedenlerle, büyükler ile iletişim kurmada daha istekli ve başarılı olmaktadır. Kendi bilişsel düzeyindeki çocuklar ile bir araya gelmelerinin sağlanması önerilmektedir. Yönlendirmelerden ya da öğretilerden rahatsızlık duyabilmektedirler. Yöneltilen soruları cevaplamak ya da hazır bilgileri dinlemek yerine

soru sormayı ya da anlatmayı tercih etmektedirler. Zaman zaman sınıf içi etkinlikleri yönetmesine izin verilmesi önerilmektedir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri, bu çocuğun diğer çocuklardan çok fazla ayrıştırılmaması gerekmektedir. Bu çocuklar, duygu ve düşüncelerini mutlaka ifade etme, başkaları tarafından kabul görme ve önem verilme gereksinimi duymaktadırlar. Bu, sosyal-duygusal gelişimleri açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda bilişsel gelişimini de desteklemektedir. Öğretmenlerin bunu bilerek çocuğun kendisini ifade etmesine fırsat vermeleri gerekmektedir. Bunu farklı yollarla yapması için de rehberlik edilmesi önem taşımaktadır (Battal Karaduman, 2017). Duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri fırsatların sunulması gerekmektedir. Böylece düşünceleri arasındaki boşlukları fark edip, tamamlama fırsatı bulabilmektedirler. Gereksinim duydukları anda yönlendirme yerine rehberlik yapılabilir, gelişimlerini olumlu yönde destekleme fırsatlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Merak ettikleri konular hakkında araştırmacı ve hırslı bir görünüm sergilemektedirler. Merak ettiği şeyi nasıl araştırabileceği gösterilerek rehberlik edilmektedir. Duygusal anlamda yüksek duyarlılık göstermektedirler. Başkalarının duygu ve düşüncelerine önem vermektedirler. İletişime girdikleri kişilerin duygu ve düşüncelerini anında algılama ve yorumlama yetenekleri bulunmaktadır. Paylaşma her zaman açık ve yardımseverdir, arkadaş grubu içerisinde, yardıma ihtiyacı olan arkadaşlarına, karşılık beklemeden yardım etmektedirler. Deneme-yanılma ya da model alma yoluyla öğrenmeyi seçmektedir. Gördüğü bir davranış ya da olay, ne kadar gerçek dışı olsa da, mutlaka deneme ve sonuca ulaşma konusunda ısrarcı olabilmektedir. İsteklerinin engellenmesi ya da ertelenmesi durumunda hırçınlaşabilmektedir. Öğretmen güvenli ortamlar sağlayarak çocuğun olabirleri ya da olamayacakları bizzat yaşayarak görmelerini sağlaması önem taşımaktadır (Battal Karaduman, 2017). Yeni denemelere heves duymaktadırlar. Mümkün olduğunca yeni şeylerle tanışmasının sağlanması önerilmektedir. Müzeler, sanat galerileri, alan gezileri, farklı kişiler ve farklı yerler görmesi önem taşımaktadır. Öğretmenin çocuğun içten denetimli olduğunun farkında olduğunu olumlu pekiştireçler ile hissettirmesi gerekmektedir. Yetenekli olduğu alan ile ilgili kendisinin ve diğerlerinin yeteneği hakkında yargıda bulunabilmektedir. Tüm çocukların farklı özelliklerinin olabileceği ve tüm çocukların eşit ve değerli olduğunun çocuğa gösterilmesi gerekmektedir. Herkesin olduğu gibi kabul edilmesi gerektiği ile ilgili etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Bilişsel becerileri diğer becerilerden önce geliştiği için motor becerileri de bilişsel beceri hızına ulaşamamaktadır (Yıldız Bıçakçı, 2014). Bu durum üstün yetenekli çocukların hırslanma ve öfke nöbetleri yaşamalarına neden olmaktadır. Öğretmenin bilişsel beceriler ve motor becerileri arasındaki

uyumu sağlamak için çocuğun teknolojiyi kullanmasını desteklemesi gerekmektedir. Psikomotor alanda üstün yetenekli çocuklar, başlangıçtaki motor gelişim hızını ileriki dönemlerde de sürdürmektedirler. Üstün yetenekli çocuklar, kullanımı karmaşık olan spor aletlerini rahatlıkla kullanabilmektedirler. Okul bahçesinin çeşitli spor aletleri ile düzenlenmesi gerekmektedir. Bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda yaşatlarından erken gelişim gösteren çocuklar, enerjilerini ve zamanlarını sanat, müzik, resim gibi alanlara daha fazla ayırdıkları için motor becerilerini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde yer almalıdır (Genç ve Dağlıoğlu, 2018). Bundan dolayı motor becerileri akranlarına oranla geri kalabilmektedir. Motor becerilerini geliştirecek faaliyetlere yönlendirilerek motor becerilerinin gelişiminin desteklenmesi önerilmektedir.

Öğretmenlerin okul öncesi etkinlik planlarında kaynaştırma öğrencilerine yönelik olarak uyarlama yapabilmeleri için her etkinliğin bir uyarlama bölümü bulunmaktadır. Öğretmenler bu bölümleri planlayarak eğitsel etkinlik uyarlamalarını gerçekleştirmektedirler (Duman ve Dirican, 2015). Okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen uyarlamalar kaynaştırma öğrencilerinin akranları ile aynı sınıfta eğitim görmesi amacına hizmet etmektedir. Bu uyarlamalar sayesinde çocuk kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamında yer almakta akranları ile birlikte etkinliklere aktif katılım sağlayabilmektedir. Okul öncesi programının temel amaçlarından biri olan tüm çocuklara eşit eğitim ortamı sunma amacı okul öncesi eğitimde yapılan uyarlamalar aracılığı ile gerçekleşmektedir. Fırsat eşitliğini mümkün olan en üst düzeyde sağlaması ve tam zamanlı kaynaştırmanın tam anlamı ile gerçekleştirilmesine olanak vermesi okul öncesi dönemde gerçekleştirilecek uyarlamaların ne kadar büyük bir önem taşıdığını göstermektedir.

2.6. Uyarlama

Türk dil kurumunda uyarlama; bir eseri çevrildiği dilin, konuşulduğu toplumun yaşayışına, inançlarına ve birbirine uydurma olarak tanımlanmaktadır (TDK). Uyarlama bir durumu, olayı ya da olguyu mevcut duruma uydurma ve bu duruma göre düzenlemektir. Eğitimde uyarlama ise kazandırılmak istenen davranış ve bilgileri çocuğun taşıdığı özelliklere uygun hale getirerek, eğitim-öğretim sürecini çocuğa uydurmaktır. Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları ile davranışların kazandırılması ve bilgilerin aktarılması ancak uyarlama yolu ile gerçekleşmektedir.

Kaynaştırma, özel gereksinimli olan ve olmayan çocukların genel eğitim sınıflarında, gerekli düzenlemeler ve uyarlamalar yapılarak birlikte eğitim almalarını sağlamaktır.

Kaynaştırmanın amacına ulaşarak çocuğun etkinliklere aktif katılımını sağlamak ve eğitim öğretim faaliyetlerinden en üst seviyede yararlanması için öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda uyarlamalara gitmek, kaçınılmaz bir zorunluluktur (Acarlar, 2013, s.21-27). 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 23. Maddesinin i bendinde “Kaynaştırma yolu ile eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır” ibaresi yer almaktadır. Bu maddeden öğretmenlerin öğretimsel uyarlamaları gerçekleştirmesinin önemli ve zorunlu olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin, sınıftaki tüm çocukların farklı gereksinimleri olduğunu bilmesi ve buna uygun bir şekilde öğretim sürecinde çocukların gelişim özelliklerine göre çeşitli uyarlamalar gerçekleştirmesi gerekmektedir (Acarlar, 2013, s.21-27). Uyarlamalar iki şekilde gerçekleştirilmektedir;

2.6.1. Uyarlanmış Etkinlik

Uyarlanmış etkinlik, bir etkinliğin tamamını özel gereksinimi olan çocuğa göre uyarlamaktır. Eğitimci uyarlanmış bir etkinlik planlarken öğretimi etkileyen bütün bileşenleri (eğitim ortamı, etkinlik grupları, öğretim materyalleri, öğretim yöntemi) çocuğun gereksinimleri doğrultusunda düzenlemektedir (Duman, 2015, s. 62).

2.6.2. Etkinlik Uyarlaması

Tipik gelişim gösteren çocuklar için hazırlanmış etkinlikleri özel gereksinimi olan çocuğa göre uyarlamaktır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından en çok tercih edilen uyarlama türünü etkinlik uyarlaması oluşturmaktadır. Çünkü MEB Okul Öncesi Eğitim Programı etkinlik formatında yer alan uyarlama türü, etkinliğin uyarlanmasıdır (Duman, 2015, s. 63). Etkinlik uyarlamalarında ÖĞÇ'lilerin etkinliklerden en üst düzeyde fayda sağlaması için öğretmen ÖĞÇ'lilere yönelik ek öğretim amaçları belirleyebilir, öğretimin içeriğini basitleştirebilir ya da öğretimin içeriğini farklılaştırma yoluna gidebilmektedir (Atkın, 2013, s. 40).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma kesitsel tarama modelinde bir araştırmadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemektedir. Bilinmek istenen şey vardır, önemli olan onu uygun bir biçimde belirleyebilmektir (Karasar, 2010, s. 77). Bu nedenle tarama araştırmalarında araştırmacı genellikle geniş bir kitleden belirlenen cevap seçeneklerini kullanarak bilgi toplamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2015, s. 177).

Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarının kapsamlı bir şekilde incelenebilmesi için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar önemli bir veri kaynağıdır ve doküman incelemesi, konu ile ilgili ya da dolaylı olarak ilgili olduğu düşünülen belgelerin incelenmesini içermektedir (Bailey, 1994, s.294). Bu amaçla öğretmenlerin hazırladığı ve hazır olarak sunulan planlarda yer alan toplam 200 adet eğitsel etkinliğin uyarlaması, “Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi” ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitiminin temelini oluşturan eğitsel etkinlik uyarlamalarının taşıdığı niteliklerin belirlenerek, mevcut durumun iyileştirilmesi için bir alt yapı oluşturulması amaçlanmıştır.

3.1.1. Analize Konu Olan Veriden Örneklem Seçimi

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, dokümanı oluşturan tüm verinin analiz edilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bu yüzden ulaşılan verinin içinden bir örneklemin seçilmesi

gerekmektedir (Bailey, 1982; Yeeke, 2005). Örneklemin çerçevesi analize konu olan özellikler doğrultusunda belirlenir. Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, örneklem çerçevesini dokümanda yer alan etkinliklerin uyarlama bölümleri oluşturmaktadır.

3.1.2 Kategorilerin Geliştirilmesi

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, araştırmanın amacına yönelik kategoriler önceden oluşturulmalıdır (Bailey, 1982; Yeeke, 2005). Bu kategoriler doküman analizinin temel bölümlerini oluşturmaktadır. Bu çalışmada okul öncesi eğitim programı doğrultusunda planlanmış etkinliklerin biçimsel özellikleri ve etkinliklerin uyarlama bölümleri incelenmiştir. Etkinliklerin biçimsel özelliklerine yönelik kategoriler MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2013) temel alınarak sağlanmıştır. Etkinlik uyarlamalarının incelendiği ikinci bölüme yönelik kategoriler ise araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bu kategoriler etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri, gelişim alanını destekleme özellikleri ve uyarlama özelliklerini analiz edecek şekilde geliştirilmiştir.

3.1.3. Analiz Biriminin Saptanması

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, analiz birimi araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmektedir (Bailey, 1982; Yeeke, 2005). Okul öncesi eğitim programına göre planlanmış etkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmanın analiz birimi biçimsel özellikler için kullanılan ‘betimleyici kelime/kavramlar’ ve uyarlama özellikleri için ise ‘nitelik’ olarak belirlenmiştir.

Biçimsel özellikler için değerlendirmeye alınan betimleyici kelime/kavramlar etkinlik planlarının temel birimleridir. Örneğin bir planın üzerinde etkinlik türü olarak ‘resim’ yazıyor ise bu bir resim etkinliğidir. Yaş grubu olarak 60-72 ay yazıyor ise, bu etkinliğin 60-72 aylık çocuklara yönelik olarak hazırlandığı anlamına gelmektedir. Analiz birimlerinde betimleyici kelime/kavramların kullanılması verilerin tasnif edilme sürecini basitleştirmektedir.

Betimleyici kelime/kavramlar araştırmacıların analiz ettikleri birimi değerlendirmeleri için tek başına yeterli değildir. Dolayısı ile betimsel olarak ifade edilen unsurların nitelik olarak da analiz edilmesi gereklidir. Bu araştırmada etkinliklerin uyarlama bölümleri nitelikleri analiz edilen birimlerdir.

3.1.4. Sayısallaştırma

Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, araştırmacı, saptadığı kategoriler ve analiz birimi doğrultusunda bulduğu sonuçları sayılaştırabilmektedir (Bailey, 1982; Yeeke, 2005). Verilerin sayısallaştırılması sürecinde puan verilebilir, frekans ve yüzde değerleri ya da verilere uygun farklı analiz teknikleri kullanılabilir. Böylece araştırmacı oluşturduğu kategorilerin tekrar sayısına ve ortalamalarına ulaşarak, bunlar arasında karşılaştırmalar yapabilmektedir.

Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitiletkinlik uyarlamalarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada oluşturulan kategorilerin, alt boyutları ile maddelerin frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Bu hesaplamalarda tümevarım yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle etkinlikler kaynağına göre ikiye ayrılmış ve boyut maddeleri incelenmiştir. Bu aşamada ayrıca etkinlik kaynağına göre gruplar arası farklar analiz edilmiştir. Daha sonra maddelerin ilgili olduğu boyutların genel toplamaları hesaplanarak boyutlar bir araya getirilmiştir. Yaş gruplarının ve yetersizlik türlerinin genel toplam puanları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu aşamada ayrıca alt boyutların aralık değerleri belirlenmiştir. Böylece en alt analiz biriminden en üst analiz birimine kadar araştırmacının kesin yargıya ulaşmasını sağlayacak gerekli hesaplamalar yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini okul öncesi eğitimde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamaları oluşturmaktadır. Örneklem amacı ile etkinlikler toplanırken Kartopu Tekniği kullanılmıştır. Kartopu tekniğinde araştırmacı amacı doğrultusunda zengin bilgiler edinebileceği bireyleri ve durumları belirlemektedir (Patton, 1987, s. 56). Bu tekniğin en önemli özelliği her bir kişinin ya da birimin bir diğeri ile doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı olmasıdır (Akt., Özge, 2006, s. 324). Etkinlik uyarlamaları toplanırken öğretmenlerin diğeri öğretmenler ile iletişime geçerek kullandıkları etkinlik uyarlamalarını araştırmacı ile paylaşımları sayesinde daha fazla sayıda ve farklı yetersizlik türüne yönelik planlanan uyarlamalara ulaşılmıştır.

Bu uyarlamalar arasından örneklem belirlenirken amaçsal örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örneklem çalışmanın amacı doğrultusunda zengin bilgiler sağlayacak durumlar seçilerek araştırmanın derinlemesine gerçekleştirileceği durumlarda kullanılır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özellikler taşıyan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2015, s. 90). Amaçlı örneklem yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde

ve açıklanmasında yararlı olmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 107). Araştırma kapsamında anaokulu ve anasınıflarında çalışan öğretmenlerden gönüllülük esasına göre uyarlama bölümleri planlanmış olan etkinliklerini paylaşımları istenmiştir. Toplamda 300 adet eğitsel etkinlik uyarlamasına ulaşılmıştır. Birbirinin aynısı uyarlamaların yer aldığı etkinlikler örneklemden çıkarılmıştır. Daha sonra etkinlikler öğretmen tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş etkinlikler olarak tasnif edilmiştir. Tasnif sonunda öğretmen tarafından hazırlanmış yüz otuz dört adet ve hazır olarak sunulmuş altmış altı adet etkinlik uyarlaması olmak üzere, toplamda iki yüz eğitsel etkinlik uyarlaması ile örneklem oluşturulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi (EUKL) kullanılmıştır. Listede yer alan maddelere beşli Likert uygulanmıştır. Likert-tipi sorularda nitelik düzeyini belirlemek amacı ile iki aşırı uç arasında yer alan birden çok seçenek bulunmaktadır. Bu seçenekler “en yüksekten en düşüğe” veya “en iyiden en kötüye” doğru dereceli bir şekilde sıralanmaktadır. Analiz aşamasında bu seçenekler derecelerine göre birer sayısal değer atanarak kodlanır ve bu sayede nitel veri nicel veriye dönüştürülerek analiz edilmektedir (Turan, Şimşek & Aslan, 2015).

Kontrol listesinin hazırlanması için (a) geniş bir literatür taraması yapılmış, (b) likert ölçekler incelenmiş, (c) okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarının hangi kriterlere sahip olması ve uyarlamaların nasıl yazılması gerektiği belirlenmiş, (d) bu kriterler doğrultusunda kontrol listesi için uygun sorular oluşturulmuş, (e) hazırlanan soruların uygunluğunu belirlemek amacı ile okul öncesi eğitimi alanında dört uzmanın görüşüne başvurulmuş, (f) bu görüşler doğrultusunda kontrol listesine son şekli verilmiştir.

Etkinlik uyarlamaları kontrol listesi okul öncesi eğitimde yer alan eğitsel etkinlik uyarlamalarını değerlendirebilmek amacıyla oluşturulmuştur. EUKL’de yer alan alt boyutlar; eğitsel özellikler alt boyutu (5 madde), gelişimi destekleme özellikleri alt boyutu (5 madde), uyarlama özellikleri alt boyutu (5 madde) olmak üzere toplam 15 maddeden oluşmaktadır EUKL “Yok-az-orta-iyi-çok iyi” olarak derecelendirilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında etkinlik uyarlaması kontrol listesi kullanılmıştır. Hazırlanan kontrol listesi ile araştırmada kullanılan etkinlik uyarlamalarının her bir türünden beşer adet seçilerek

birbirinden bağımsız iki farklı uygulayıcı tarafından değerlendirilmiştir. Gözlemciler arası güvenilirliğin sağlanması üzerine (0.89) araştırmacı kodlamalara tek başına devam etmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma verilerinin çözümlemesi alt amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler doküman analizi ile incelenmiştir. Öncelikle etkinliklerin biçimsel özellikleri betimlenmiştir. Ardından etkinlik uyarlamaları kontrol listesinden gelen veriler betimlenmiştir. Tüme varım yöntemi ile önce maddelerin, sonra boyutların ve son olarak kategorilerin toplam yüzde frekans değerleri hesaplanmıştır. Etkinlik kaynağına göre değerlendirme alt boyutları arası farklılıkların hesaplanmasında yüzde frekans dağılımları kullanılmıştır. Değerlendirme alt boyutları toplam değerleri oluştuğunda, bağımsız t testi ($p \leq 0.05$) ve aralık değeri hesaplama yönteminden faydalanılmıştır. Uyarlamalar arasında yaş grubuna ve yetersizlik türüne göre farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İstatistik analizlerinin yapılmasında Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (SPSS) 23 programı kullanılmıştır.

Alt boyutların nitelik düzeyini belirlemek amacı ile aralık değeri hesaplaması yapılmıştır. Bu amaçla ortalama değer için aralık belirlemede –üst değer eksi alt değer bölü toplam değer-formülü kullanılmış ($[5-1] \div 5$) ve 0,80 değeri bulunmuştur. Buna göre araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının nitelikleri 1,00-1,79 arasında ise yok, 1,80-2,59 arasında ise zayıf, 2,60-3,39 arasında ise orta, 3,40-4,19 arasında ise iyi, 4,20-5,00 arasında ise çok iyi olarak nitelendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın amacı okul öncesi kaynaştırma eğitiminde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamalarını çeşitli değişkenler açısından inceleyerek, niteliklerini belirlemektir. Araştırma kapsamında incelenen etkinlikler biçimsel özellikler ve uyarlamanın niteliği olmak üzere iki bölümde incelenmiştir. Okul öncesi eğitim programı etkinlik formatının ele alındığı ilk bölümde etkinlik çeşidi, yaş grubu, uygulama grubu ve uyarlamanın gerçekleştirildiği engel türüne ilişkin dağılımları ele alınmıştır. Etkinlik uyarlamalarının ele alındığı ikinci bölümde uyarlamaların eğitsel boyutu, gelişimi destekleme boyutu ve uyarlama boyutu ele alınmıştır. Buna ek olarak etkinlik uyarlamalarının kaynağına (öğretmen ve hazır) yer verilmiştir.

4.1. Etkinlik Uyarlamalarının Biçimsel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 1 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının kaynağını göstermektedir.

Tablo 1.

Etkinlik Uyarlamalarının Kaynağına Göre Dağılımı

	F	%
Öğretmenlerin Hazırladığı Etkinlik	134	67
Hazır Etkinlik	66	33
Toplam	200	100

Öğretmenler okul öncesi eğitimde kullandıkları etkinlikleri ya kendileri planlamakta ya da hazır olarak sunulan planlardan yararlanmaktadırlar. Tablo 1’de görüldüğü gibi bu çalışmanın kapsamını öğretmenler tarafından planlanmış 134 etkinlik (%67) ve özel kuruluşlar tarafından hazır olarak sunulan 66 etkinlik (%33) oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 200 (%100) etkinlik incelenmiştir.

Tablo 2 çalışmada kullanılan etkinlik türlerinin etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımlarını göstermektedir.

Tablo 2.

Etkinlik Uyarlamalarının Etkinlik Türlerine Göre Dağılımı

Etkinlik türleri	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	f	%	F	%	F	%
Türkçe-Okuma Yaz. Haz. Etkinliği	27	20,2	22	33,3	49	24,5
Fen Etkinliği	25	18,6	3	4,5	28	14,0
Oyun- Hareket Etkinliği	31	23,1	8	12,2	39	19,5
Matematik Etkinliği	21	15,7	8	12,2	29	14,5
Sanat Etkinliği	8	5,9	18	27,3	26	13,0
Drama Etkinliği	9	6,8	1	1,5	10	5,0
Müzik Etkinliği	5	3,8	4	6,0	9	4,5
Alan Gezisi	8	5,9	2	3,0	10	5,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Okul öncesi eğitimde çeşitli etkinlik türleri kullanılmaktadır. Tablo 2 etkinlik türlerinin kaynağına göre (öğretmen ve hazır) sayısal dağılımını göstermektedir. Buna göre öğretmen tarafından planlanmış eğitsel etkinlik uyarlamalarının; 27 etkinlik (%20,2) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 25 etkinlik (%18,6) Fen etkinliği, 31 etkinlik (%23,1) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 21 etkinlik (%15,7) Matematik etkinliği, 8 etkinlik (%5,9) Sanat etkinliği, 9 etkinlik (%6,8) Drama etkinliği, 5 etkinlik (%3,8) Müzik etkinliği, 8 etkinlik (%5,9) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2 ye bakıldığında hazır olarak sunulan planlarda 22 etkinliğin (%33,3) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 3 etkinliğin (%4,5) Fen etkinliği, 8 etkinliğin (%12,2) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 8 etkinlik (%12,2) Matematik etkinliği, 18 etkinlik (%27,3) Sanat etkinliği, 1 etkinlik (%1,5) Drama etkinliği, 4 etkinlik (%6,0) Müzik etkinliği, 2 etkinlik (%3,0) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2'nin genel dağılımına bakıldığında 49 etkinlik (%24,5) Türkçe ve Okuma yazmaya hazırlık etkinliği, 28 etkinlik (%14,0) Fen etkinliği, 39 etkinlik (%19,5) Oyun ve Hareket etkinliğinden oluşmaktadır. 29 etkinlik (%14,5) Matematik etkinliği, 26 etkinlik (%13,0) Sanat etkinliği, 10 etkinlik (%5,0) Drama etkinliği, 9 etkinlik (%4,5) Müzik etkinliği, 10 etkinlik (%5,0) Alan Gezisi etkinliğinden oluşmaktadır.

Tablo 2’ de çalışmada kullanılan en fazla etkinliğin Türkçe ve Okuma Yazmaya Hazırlık 49 (%24,5) olduğu, en az kullanılan etkinliğin ise Müzik etkinliği 9 (%4,5) olduğu bulunmuştur.

Tablo 3 öğretmen tarafından planlanmış ve özel kuruluşlar tarafından hazır olarak sunulmuş etkinlik uyarlamalarının hazırlandığı yaş grubuna ilişkin dağılımını göstermektedir.

Tablo 3.

Etkinlik Uyarlamalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş grubu	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	F	%	F	%	F	%
48-54 Ay	30	22,3	56	84,8	86	43,0
54-60 Ay	27	20,2	10	15,2	37	18,5
60-66 Ay	27	20,2	-	-	27	13,5
66-72 Ay	50	37,3	-	-	50	25,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 3 etkinlik uyarlamalarının hazırlandığı yaş gruplarının etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımlarını göstermektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 30 etkinliğin (%22,3) 48-54 ay, 27 etkinliğin (%20,2) 54-60 ay, 27 etkinliğin (%20,2) 60-66 ay, 50 etkinliğin (%37,3) 66-72 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlandığı görülmektedir. Hazır olarak sunulan etkinliklerden 56 etkinlik (%84,8) 48-54 ay, 10 etkinlik (15,2) 54-60 ay çocuklarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırmada hazır olarak sunulmuş etkinliklerde 60-66 ay ve 66-72 ay çocuklarına yönelik hazırlanmış bir etkinliğin(%0) olmadığı bulunmuştur.

Etkinliklerin genel yaş dağılımına bakıldığında, 86 etkinliğin (43,0) 48-54 ay, 37 etkinliğin (%18,5) 54-60 ay, 27 etkinliğin (%13,5) 60-66 ay, 50 etkinliğin (%25,0) 66-72 ay çocuklar için hazırlandığı görülmüştür. Buna göre okul öncesi eğitimde kullanılan etkinlerin yaklaşık yarısının 86 etkinliğin (%43,0)48-54 ay çocuklarına yönelik olarak hazırlandığı bulunmuştur.

Tablo 4 çalışma kapsamında ele alınan etkinliklerin uygulama grubu özelliklerini göstermektedir.

Tablo 4.

Etkinliklerin Uygulama Grubuna Göre Dağılımı

Uygulama grubu	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	F	%	F	%	f	%
Büyük Grup	120	89,5	66	100	186	93,0
Küçük Grup	11	8,3	-	-	11	5,5
Bireysel	3	2,2	-	-	3	1,5
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 4 çalışmada incelenen etkinlik uyarlamalarının yer aldığı etkinliklerin uygulama grubuna göre dağılımını göstermektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 120 etkinlik (%89,5) büyük grup, 11 etkinlik (%8,3) küçük grup, 3 etkinlik (%2,2) bireysel etkinlik olarak planlanmıştır. Hazır olarak sunulan etkinliklerden 66 etkinlik (%100) büyük grup olarak planlanmıştır. Küçük grup ve bireysel etkinliğin olmadığı bulunmuştur.

Çalışma kapsamında incelenen etkinliklerin toplam dağılımına bakıldığında 186 etkinliğin (%93,0) büyük grup, 11 etkinliğin (%5,5) küçük grup ve 3 etkinliğin (%1,5) bireysel etkinlik olarak planlandığı görülmektedir. Buna göre anaokulu ve anasınıflarında kullanılan etkinliklerin yüksek bir oranda (%93,0) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur.

Tablo 5 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının yetersizlik türüne ve etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 5.

Uyarlamalardaki Yetersizlik Türünün Etkinlik Kaynağına Göre Dağılımı

Yetersizlik türü	Öğretmen		Hazır		Dağılım	
	f	%	f	%	F	%
1- Görme Yetersizliği	10	7,4	24	36,5	34	17,0
2- İşitme Yetersizliği	37	27,6	4	6,0	41	20,5
3-Üstün Yetenekli	7	5,3	1	1,5	8	4,0
4- Sürengen Hastalık	-	-	-	-	-	-
5-Otizm Spektrum Bozukluğu	2	1,4	-	-	2	1,0
6- Zihinsel Yetersizlik	16	11,9	6	9,0	22	11,0
7- Dik. Ek. Ve Hiperaktivite Bozukluğu	23	17,2	11	16,8	34	17,0
8- Ortopedik Yetersizlik	12	9,0	12	18,2	24	12,0
9-Dil Konuşma Bozukluğu Riski	16	11,9	5	7,5	21	10,5
10-Diğer	11	8,3	3	4,5	14	7,0
Toplam	134	100	66	100	200	100

Tablo 5 etkinlik uyarlamalarının yetersizliğin türüne ve etkinliğin kaynağına göre dağılımını gösterilmektedir. Öğretmen tarafından planlanmış 10 uyarlama (%7,4) görme yetersizliği, 37 uyarlama (%27,6) işitme yetersizliği, 7 uyarlama (%5,3) üstün yetenekli, 2 uyarlama (%1,4) OSB, 16 uyarlama (%11,9) zihinsel yetersizlik, 23 uyarlamanın (%17,2) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 12 uyarlama (%9,0) ortopedik yetersizlik, 16 uyarlama (%11,9) dil konuşma bozukluğu riski ve 11 uyarlamanın (%8,3) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur.

Hazır olarak sunulan uyarlamalardan; 24 uyarlama (%36,5) görme yetersizliği, 4 uyarlama (%6,0) işitme yetersizliği, 1 uyarlama (%1,5) üstün yetenekli, 6 uyarlama (%9,0) zihinsel yetersizlik, 11 uyarlamanın (%16,8) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 12 uyarlama (%18,2) ortopedik yetersizlik, 5 uyarlama (%7,5) dil konuşma bozukluğu riski ve 3 uyarlamanın (%4,5) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda OSB'ye (%0) ait bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Çalışmada incelenen uyarlamaların yetersizlik türüne ilişkin genel dağılımına bakıldığında 34 uyarlama (%17,0) görme yetersizliği, 41 uyarlama (%20,5) işitme yetersizliği, 8 uyarlama (%4,0) üstün yetenekli, 2 uyarlama (%1,0) OSB, 22 uyarlama (%11,0) zihinsel yetersizlik, 34 uyarlama (%17,0) DEHB riski olan çocuklar için hazırlandığı bulunmuştur. 24 uyarlama (%12,0) ortopedik yetersizlik, 21 uyarlama (%10,5) dil konuşma bozukluğu riski ve 14 uyarlama (%7,0) da diğer yetersizlik türüne sahip çocuklar için planlandığı bulunmuştur. İncelenen etkinliklerdeki uyarlamalar en fazla (%20,5) işitme yetersizliği olan çocuğa, en az (%1,0) OSB'li çocuğa yönelik olarak planlanmıştır. Bu çalışmada süregelen hastalık ortopedik yetersizlik ile birlikte değerlendirildiği için süregelen hastalığa ait bir uyarlamanın, hem öğretmenlerin hazırladığı hem de hazır olarak sunulan planlarda olmadığı bulunmuştur.

4.2. Etkinlik Uyarlamalarının Nitel Özelliklerine Yönelik Bulgular

Etkinlik uyarlamalarının nitelik düzeylerinin incelendiği bu bölümde etkinlik uyarlamalarının; eğitsel özellikler boyutu, gelişimi destekleme özellikleri boyutu ve uyarlama özellikleri boyutuna yönelik bulgular ele alınmıştır.

Tablo 6 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 6.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	3	2,2	17	12,7	31	23,2	53	39,5	30	22,4	134	100	4	6,0	15	22,7	15	22,7	26	39,5	6	9,1	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	15	11,2	13	9,8	21	15,6	68	50,8	17	12,6	134	100	45	68,1	9	13,6	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	45	33,5	24	17,9	25	18,6	34	25,4	6	4,6	134	100	36	54,6	12	18,1	12	18,1	6	9,1	-	-	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	104	77,6	3	2,3	5	3,7	20	14,9	2	1,5	134	100	55	83,5	3	4,5	5	7,5	3	4,5	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	84	62,7	9	6,7	10	7,4	27	20,2	4	3,0	134	100	51	77,2	3	4,5	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100

Tablo 6 uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutu maddelerinin etkinliğin kaynağına göre dağılımını göstermektedir. Eğitsel özellikler alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Tablo 6’ya göre öğretmen tarafından planlanan 30 uyarlamanın (%22,4) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 53 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 17 uyarlamanın (%12,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az da olsa sağladığı bulunmuştur. 3 uyarlamanın (%2,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 26 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 15 uyarlamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 15 uyarlamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az da olsa sağladığı, 4 uyarlamanın (%6,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 17 uyarlamanın (%12,6) çok iyi düzeyde, 68 uyarlamanın (%50,8) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 21 uyarlamanın (%15,6) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 13 uyarlamanın (%9,8) yetersiz düzeyde basamaklandırıldığı, 15 uyarlamanın (%11,2) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 7 uyarlamanın (%10,7) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 4 uyarlamanın (%6,1) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 9 uyarlamanın (%13,6) az da olsa basamaklandırıldığı, 45 uyarlamanın (%68,1) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Öğretmen tarafından planlanan 6 uyarlama (% 4,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 34 uyarlamanın (%25,4) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 25 uyarlama (%18,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklerken, 24 uyarlamanın (%17,9) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği bulunmuştur. 45 uyarlamanın (%33,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında çocuğun belirli

becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde (%0) destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği, 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımayı az desteklediği, 36 uyarlamanın (%54,6) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 2 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%14,9) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%3,7) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%2,3) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 104 uyarlamada (%77,6) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi (%0) düzeyde desteklendiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%7,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 55 uyarlamada (%83,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur.

Eğitsel özellikler alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 27 uyarlamada (%20,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 10 uyarlamada (%7,4) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%6,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 84 uyarlamada (%62,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 7 uyarlamada (%10,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 4 uyarlamada (%6,1) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada

(%4,5) ÖĞÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 51 uyarlamada (%77,2) ÖĞÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur.

Tablo 7 uyarlamaların eğitsel özellikler alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Eğitsel Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	F	P
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	13.1493	4.52646	7.684	.000
Hazır etkinlik	66	9.5606	3.18713		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 7’de uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların eğitsel özellikleri alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasının hazır olarak sunulan planlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların eğitsel özellikleri hazır olarak sunulan planlara göre daha niteliklidir.

Tablo 8 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 8.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	F	%	F	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	66	49,2	16	12,1	15	11,2	28	20,8	9	6,7	134	100	41	62,2	7	10,6	15	22,7	3	4,5	-	-	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	40	29,9	21	15,4	29	21,6	34	25,4	10	7,4	134	100	48	72,7	8	12,2	7	10,6	3	4,5	-	-	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	84	62,6	6	4,5	15	11,2	22	16,4	7	5,3	134	100	39	59,0	6	9,0	8	12,2	10	15,3	3	4,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	100	74,6	7	5,3	15	11,2	10	7,4	2	1,5	134	100	57	86,5	2	3,0	5	7,5	2	3,0	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	131	97,7	-	-	1	0,8	2	1,5	-	-	134	100	63	95,4	1	1,5	-	-	1	1,5	1	1,5	66	100

Tablo 8 Etkinliğin kaynağına göre uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir. Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 8’e göre öğretmen tarafından planlanan 9 etkinlikte (%6,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 28 etkinlikte (%20,8) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%11,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 16 etkinlikte (%12,1) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 66 etkinlikte (%49,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bir maddenin olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%22,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 41 etkinlikte (%62,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 10 etkinlikte (%7,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği ve 34 etkinlikte (%25,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 29 etkinlikte (%21,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği, 21 etkinlikte (%15,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 40 (%29,9) etkinlikte ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini hiç desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bir maddenin olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinlikte (%12,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli

çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 48 etkinlikte (%72,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 7 etkinliğin (%5,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 22 etkinliğin (%16,4) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 15 etkinliğin (%11,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%4,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 84 etkinliğin (%62,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 etkinliğin (%4,5) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 10 etkinliğin (%15,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinliğin (%12,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%9,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 39 etkinliğin (%59,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 etkinliğin (%7,4) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 15 etkinliğin (%11,2) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklemektedir. 7 etkinliğin (%5,3) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 100 etkinliğin (%74,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 5 etkinliğin (%7,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 57 etkinliğin (%86,5)

uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği ya da az (%0) desteklendiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini iyi düzeyde, 1 etkinliğin (%0,8) uyarlamasının ise özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 131 etkinliğin (% 97,7) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde ve 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini az desteklediği, 63 (%95,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Tablo 9 uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlamaların Gelişim Alanını Destekleme Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	f	P
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	.9515	.14853	16.088	.000
Hazır etkinlik	66	.8659	.09627		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 9’da uyarlamaların gelişim alanını destekleme özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak

sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların çocukların gelişim alanlarını desteklemede hazır olarak sunulan planlara göre daha nitelikli olduğu bulunmuştur.

Tablo 10 çalışma kapsamında ele alınan etkinlik uyarlamalarının uyarlama özellikleri alt boyut maddelerinin dağılımlarını göstermektedir. Bu tabloda etkinlikler öğretmenler tarafından hazırlanmış ve hazır olarak sunulmuş plan olmak üzere iki kısımda incelenmiştir.

Tablo 10.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu Maddelerinin Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	3,0	4	3,0	31	23,2	73	54,4	22	16,4	134	100	-	-	5	7,5	26	39,5	32	48,5	3	4,5	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	43	32,0	8	6,0	16	12,0	48	35,8	19	14,2	134	100	16	24,2	16	24,2	15	22,9	16	24,2	3	4,5	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	126	94,0	-	-	-	-	4	3,0	4	3,0	134	100	62	94,0	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	29	21,6	18	13,5	28	20,8	32	23,9	27	20,2	134	100	13	19,8	12	18,1	20	30,3	20	30,3	1	1,5	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	8	5,9	21	15,7	15	11,2	54	40,2	36	26,8	134	100	23	34,9	5	7,5	7	10,7	22	33,3	9	13,6	66	100

Tablo 10 Etkinliğin kaynağına göre uyarlama özellikleri alt boyutu maddelerinin dağılımını göstermektedir. Uyarlama özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.”. Tablo 10’a göre öğretmen tarafından planlanan 22 uyarlamanın (%16,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. 73 uyarlamanın (%54,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun iyi düzeyde olduğu, 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun orta düzeyde olduğu bulunmuştur. 4 uyarlamanın(%3,0) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun az olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamanın(%4,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%48,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun iyi düzeyde olduğu, 26 uyarlamanın (%39,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun orta düzeyde olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun az olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda çocuğun gereksinimlerine uygun (%0) hazırlanmamış bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 19 uyarlamada (%14,2) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 48 (%35,8) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 16 (%12,0) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 8 uyarlamada (%6,0) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş,43 uyarlamada (%32,0) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamada (%4,5) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 16 (%24,2) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 15 (%22,9) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilirken, 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği ve 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 126 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Çocuğun özel gereksinimi ile ilgili

materyallerin az ve orta (%0) düzeyde belirtildiği bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1'er uyarlamada (%1,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az-orta-iyi-çok iyi düzeylerde belirtildiği bulunmuştur. 62 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 27 uyarlamanın (%20,2) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%23,9) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde, 28 uyarlamanın (%20,8) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 18 uyarlamanın (%13,5) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 29 uyarlamanın (%21,6) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği ve 20 uyarlamanın (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 20 uyarlama (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklerken, 12 uyarlamanın (%18,1) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 13 uyarlamanın (%19,8) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Öğretmen tarafından planlanan 36 uyarlamanın (%26,8) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 54 uyarlamanın (%40,2) etkinliğin türü iyi düzeyde uyumlu olduğu, 15 uyarlamanın (%11,2) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 21 uyarlamanın (%15,7) etkinliğin türü ile az uyumlu olduğu bulunmuştur. 8 uyarlamanın (%5,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 9 uyarlamanın (%13,6) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 22 uyarlamanın (%33,3) etkinliğin türü ile iyi düzeyde uyumlu olduğu, 7 uyarlamanın (%10,7) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) etkinliğin türü ile az uyumlu olduğu bulunmuştur. 23 uyarlamanın (%34,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

Tablo 11 uyarlama özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre (öğretmen tarafından hazırlanan ve hazır olarak sunulan planlar) t Testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 11.

Etkinliğin Kaynağına Göre Uyarlama Özellikleri Alt Boyutu t Testi

Grup	N	$\bar{x}$	s.s	f	p
Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik	134	1.1473	.13430	.846	.006
Hazır etkinlik	66	1.0926	.11996		
Toplam	200				

$p \leq 0.05$

Tablo 11’de uyarlama özellikleri alt boyutunun etkinliğin kaynağına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu amaçla dağılıma normalleştirme işlemi yapılarak, öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında bağımsız t testi uygulanmıştır. İki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p \leq 0.05$) bulunmuştur.

Öğretmenlerin hazırladığı uyarlamaların ortalama puanlarının hazır olarak sunulan etkinliklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamaları hazır olarak sunulan planlara göre daha iyi düzeydedir

Tablo 12 araştırma kapsamında incelenen etkinlik uyarlamalarının eğitsel özellikleri alt boyutu, gelişimi destekleme özellikleri alt boyutu ve uyarlama özellikleri alt boyutu maddelerinin genel dağılımını göstermektedir.

Tablo 12.

Etkinlik Uyarlamaları Alt Boyut Maddelerinin Genel Dağılım Tablosu

		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
		F	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eğitsel Özellikler Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	7	3,5	32	16,0	46	23,0	79	39,5	36	18,0	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	60	30,0	22	11,0	25	12,5	75	37,5	18	9,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	81	40,5	36	18,0	37	18,5	40	20,0	6	3,0	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	159	79,5	6	3,0	10	5,0	23	11,5	2	1,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	135	67,5	12	6,0	14	7,0	34	17,0	5	2,5	200	100
Gelişimi Destekleme Özellikleri Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	107	53,5	23	11,5	30	15,0	31	15,5	9	4,5	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	88	44,0	29	14,5	36	18,0	37	18,5	10	5,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	123	61,5	12	6,0	23	11,5	32	16,0	10	5,0	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	157	78,5	9	4,5	20	10,0	12	6,0	2	1,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	194	97,0	1	0,5	1	0,5	3	1,5	1	0,5	200	100
Uyarlama Özellikleri Boyutu	1-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	2,0	9	4,5	57	28,5	105	52,5	25	12,5	200	100
	2-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	59	29,5	24	12,0	31	15,5	64	32,0	22	11,0	200	100
	3-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	188	94,0	1	0,5	1	0,5	5	2,5	5	2,5	200	100
	4-Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	42	21,0	30	15,0	48	24,0	52	26,0	28	14,0	200	100
	5-Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	31	15,5	26	13,0	22	11,0	76	38,0	45	22,5	200	100

Tablo 12 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin alt boyut maddelerinin genel dağılımını göstermektedir. Eğitsel özellikler alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 36 uyarlamanın (%18,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 79 uyarlamanın (%39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 46 uyarlamanın (%23,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 32 uyarlamanın (%16,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamada yetersiz olduğu bulunmuştur. 7 uyarlamanın (%3,5) ise çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 18 uyarlamanın (%9,0) basitten karmaşığa doğru çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 75 uyarlamanın (%37,5) basitten karmaşığa doğru iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 25 uyarlamanın (%12,5) basitten karmaşığa doğru orta düzeyde basamaklandırıldığı, 22 uyarlamanın (%11,0) basitten karmaşığa doğru yeterince basamaklandırılmadığı, 60 uyarlamanın (%30,0) basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 6 uyarlamanın (%3,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 40 uyarlamanın (%20,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 37 uyarlamanın (%18,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 36 uyarlamanın (%18,0) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği, 81 uyarlamanın (%40,5) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 2 uyarlamanın (%1,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını çok iyi desteklediği, 23 uyarlamanın (%11,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 uyarlamanın (%5,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını orta düzeyde desteklediği, 6 uyarlamanın (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını az desteklediği, 159 uyarlamanın (%79,5) ise ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını desteklemediği bulunmuştur. Eğitsel özellikler alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 5 uyarlamanın (%2,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 34 uyarlamanın (%17,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki

iletişimi iyi düzeyde desteklediği, 14 uyarlamasının (%7,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamasının (%6,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi az desteklediği, 135 uyarlamasının (%67,5) ise ÖGÇ ile akranları arasında iletişimi desteklemediği bulunmuştur.

Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 9 uyarlamada (%4,5) bilişsel gelişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 31 uyarlamada (%15,5) iyi düzeyde desteklendiği, 30 uyarlamada (%15,0) orta düzeyde desteklendiği, 23 uyarlamada (%11,5) az desteklendiği, 107 uyarlamada (%53,5) ise bilişsel gelişimin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 10 uyarlamada (%5,0) dil gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği, 37 uyarlamada (%18,5) iyi düzeyde desteklendiği, 36 uyarlamada (%18,0) orta düzeyde desteklendiği, 29 uyarlamada (%14,5) az desteklendiği, 88 uyarlamada (%44,0) ise dil gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 10 uyarlamada (%5,0) motor gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği, 32 uyarlamada (%16,0) iyi düzeyde desteklendiği, 23 uyarlamada (%11,5) orta düzeyde desteklendiği, 12 uyarlamada (%6,0) az desteklendiği, 123 uyarlamada (%61,5) ise motor gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 2 uyarlamada (%1,0) sosyal ve duygusal gelişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 12 uyarlamada (%6,0) iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%10,0) orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%4,5) az desteklendiği, 157 uyarlamada (%78,5) ise sosyal duygusal gelişimin desteklenmediği bulunmuştur. Gelişimi destekleme özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerden, 1 uyarlamada (%0,5) özbakım gelişiminin çok iyi düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%1,5) iyi düzeyde desteklendiği, 1 uyarlamada (%0,5) orta düzeyde desteklendiği, 1 uyarlamada (%0,5) az desteklendiği, 194 uyarlamada (%97,0) ise özbakım gelişiminin desteklenmediği bulunmuştur.

Uyarlama özellikleri alt boyutunun birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen

etkinliklerde, 25 uyarlamanın (%12,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 105 uyarlamanın (%52,5) iyi düzeyde olduğu, 57 uyarlamanın (%28,5) orta düzeyde olduğu, 9 uyarlamanın (%4,5) yetersiz düzeyde olduğu, 4 uyarlamanın (%2,0) ise çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 22 uyarlamada (%11,0) etkinlik ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği, 64 uyarlamada (%32,0) iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 31 uyarlamada (%15,5) orta düzeyde belirtildiği, 24 uyarlamada (%12,0) yetersiz düzeyde belirtildiği, 59 uyarlamada (%29,5) ise etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 5 uyarlamada (%2,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%2,5) iyi düzeyde belirtildiği, 1’ er uyarlamada (%0,5) orta ve yetersiz düzeyde belirtildiği, 188 uyarlamada (%94,0) ise çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 28 uyarlamanın (%14,0) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği, 52 uyarlamanın (%26,0) iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 48 uyarlamanın (%24,0) orta düzeyde desteklediği, 30 uyarlamanın (%15,0) yetersiz düzeyde desteklediği, 42 uyarlamanın (%21,0) ise çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemediği bulunmuştur. Uyarlama özellikleri alt boyutunun beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Tablo 12’ye göre araştırmada incelenen etkinliklerde, 45 uyarlamanın (%22,5) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin çok iyi olduğu, 76 uyarlamanın (%38,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin iyi olduğu, 22 uyarlamanın (%11,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin orta olduğu bulunmuştur. 26 uyarlamanın (%13,0) etkinliğin türü ile uyum düzeyinin yetersiz olduğu, 31 uyarlamanın (%15,5) ise etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

Tablo 13 etkinlik uyarlaması kontrol listesi maddelerinin etkinliğin kaynağına (öğretmen ve hazır) göre dağılımını göstermektedir.

Tablo 13.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Maddelerinin Etkinliğin Kaynağına Göre Dağılımı

	Öğretmen												Hazır											
	Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam		Yok		Az		Orta		İyi		Çok İyi		Toplam	
	F	%	F	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%
1-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir.	66	49,2	16	12,1	15	11,2	28	20,8	9	6,7	134	100	41	62,2	7	10,6	15	22,7	3	4,5	-	-	66	100
2-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir.	40	29,9	21	15,4	29	21,6	34	25,4	10	7,4	134	100	48	72,7	8	12,2	7	10,6	3	4,5	-	-	66	100
3-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir.	84	62,6	6	4,5	15	11,2	22	16,4	7	5,3	134	100	39	59,0	6	9,0	8	12,2	10	15,3	3	4,5	66	100
4-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir.	100	74,6	7	5,3	15	11,2	10	7,4	2	1,5	134	100	57	86,5	2	3,0	5	7,5	2	3,0	-	-	66	100
5-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir.	131	97,7	-	-	1	0,8	2	1,5	-	-	134	100	63	95,4	1	1,5	-	-	1	1,5	1	1,5	66	100
6-Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	4	3,0	4	3,0	31	23,2	73	54,4	22	16,4	134	100	-	-	5	7,5	26	39,5	32	48,5	3	4,5	66	100
7- Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır.	3	2,2	17	12,7	31	23,2	53	39,5	30	22,4	134	100	4	6,0	15	22,7	15	22,7	26	39,5	6	9,1	66	100
8-Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	43	32,0	8	6,0	16	12,0	48	35,8	19	14,2	134	100	16	24,2	16	24,2	15	22,9	16	24,2	3	4,5	66	100
9-Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir.	126	94,0	-	-	-	-	4	3,0	4	3,0	134	100	62	94,0	1	1,5	1	1,5	1	1,5	1	1,5	66	100
10-Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır.	15	11,2	13	9,8	21	15,6	68	50,8	17	12,6	134	100	45	68,1	9	13,6	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
11-Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir.	45	33,5	24	17,9	25	18,6	34	25,4	6	4,6	134	100	36	54,6	12	18,1	12	18,1	6	9,1	-	-	66	100
12- Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir.	29	21,6	18	13,5	28	20,8	32	23,9	27	20,2	134	100	13	19,8	12	18,1	20	30,3	20	30,3	1	1,5	66	100
13-Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler.	104	77,6	3	2,3	5	3,7	20	14,9	2	1,5	134	100	55	83,5	3	4,5	5	7,5	3	4,5	-	-	66	100
14- Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuk ile akranları arasındaki iletişimi destekler.	84	62,7	9	6,7	10	7,4	27	20,2	4	3,0	134	100	51	77,2	3	4,5	4	6,1	7	10,7	1	1,5	66	100
15- Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur.	8	5,9	21	15,7	15	11,2	54	40,2	36	26,8	134	100	23	34,9	5	7,5	7	10,7	22	33,3	9	13,6	66	100

Tablo 13 etkinlik uyarlaması kontrol listesi maddelerinin etkinliğin kaynağına göre dağılımını göstermektedir. Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemektedir”. Tablo 13’e göre öğretmen tarafından planlanan 9 etkinlikte (%6,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 28 etkinlikte (%20,8) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%11,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 16 etkinlikte (%12,1) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 66 etkinlikte (%49,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 15 etkinlikte (%22,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini az desteklediği, 41 etkinlikte (%62,2) ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun bilişsel gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 10 etkinlikte (%7,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği ve 34 etkinlikte (%25,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 29 etkinlikte (%21,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği, 21 etkinlikte (%15,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini az desteklediği, 40 (%29,9) etkinlikte ise etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 etkinlikte (%4,5) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini iyi düzeyde desteklediği, 7 etkinlikte (%10,6) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinlikte (%12,2) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil

gelişimini az desteklediği, 48 etkinlikte (%72,7) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun dil gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 7 etkinliğin (%5,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 22 etkinliğin (%16,4) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 15 etkinliğin (%11,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%4,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 84 etkinliğin (%62,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 etkinliğin (%4,5) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini çok iyi düzeyde ve 10 etkinliğin (%15,3) özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 8 etkinliğin (%12,2) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini orta düzeyde desteklediği, 6 etkinliğin (%9,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini az desteklediği, 39 etkinliğin (%59,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun motor gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 10 etkinliğin (%7,4) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 15 etkinliğin (%11,2) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklemektedir. 7 etkinliğin (%5,3) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 100 etkinliğin (%74,6) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini iyi düzeyde, 5 etkinliğin (%7,5) uyarlaması özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 2 etkinliğin (%3,0) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini az desteklediği, 57 etkinliğin (%86,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemektedir”. Öğretmen tarafından hazırlanan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde destekleyen ya da az (%0) destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 2 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini iyi düzeyde, 1 etkinliğin (%0,8) uyarlamasının ise özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 131 etkinliğin (% 97,7) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1’er etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini çok iyi düzeyde ve iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 1 etkinliğin (%1,5) uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini az desteklediği, 63 (%95,4) etkinliğin uyarlamasının özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklerde özel gereksinimli çocuğun özbakım gelişimini orta (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin altıncı maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 22 uyarlamanın (%16,4) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 73 uyarlamanın (%54,4) iyi düzeyde olduğu, 31 uyarlamanın (%23,2) orta düzeyde olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) yetersiz düzeyde olduğu, 4 uyarlamanın (%3,0) ise çocuğun gereksinimlerine uygun hazırlanmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamanın (%4,5) çocuğun gereksinimlerine uygunluğunun çok iyi düzeyde olduğu, 32 uyarlamanın (%48,5) iyi düzeyde olduğu, 26 uyarlamanın (%39,5) orta düzeyde olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) yetersiz düzeyde olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan planlarda çocuğun gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmamış bir uyarlamanın (%0) olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin yedinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamaktadır”. Öğretmen tarafından planlanan 30 uyarlamanın (%22,4) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi düzeyde sağladığı, 53 uyarlamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 31 uyarlamanın (%23,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 17 uyarlamanın (%12,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamada yetersiz kaldığı bulunmuştur. 3 uyarlamanın (%2,2) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun etkinliğe aktif katılımını çok iyi

düzeyde sağladığı, 26 uyarlamamanın (39,5) çocuğun etkinliğe aktif katılımını iyi düzeyde sağladığı bulunmuştur. 15 uyarlamamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını orta düzeyde sağladığı, 15 uyarlamamanın (%22,7) çocuğun etkinliğe aktif katılımını az sağladığı, 4 uyarlamamanın (%6,0) çocuğun etkinliğe aktif katılımını sağlamadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin sekizinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması için gerekli olan etkinlik ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 19 uyarlamada (%14,2) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 48 (%35,8) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 16 (%12,0) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyallerin orta düzeyde belirtilmiştir. 8 uyarlamada (%6,0) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş, 43 uyarlamada (%32,0) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 3 uyarlamada (%4,5) etkinlik ile ilgili gerekli materyallerin çok iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 16 (%24,2) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller iyi düzeyde belirtilirken, 15 (%22,9) uyarlamada etkinlik ile ilgili materyaller orta düzeyde belirtilmiştir. 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyaller yetersiz düzeyde belirtilmiş, 16 uyarlamada (%24,2) etkinlik ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin dokuzuncu maddesi “Etkinliğin uyarlaması için çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyaller belirtilmiştir”. Öğretmen tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyal çok iyi düzeyde belirtildiği ve 4 uyarlamada (%3,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin iyi düzeyde belirtildiği bulunmuştur. 126 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur. Çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az ve orta (%0) düzeyde belirtildiği uyarlamaların olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1’er uyarlamada (%1,5) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin az-orta-iyi-çok iyi düzeylerde belirtildiği bulunmuştur. 62 uyarlamada (%94,0) çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin onuncu maddesi “Etkinliğin uyarlaması basitten karmaşığa doğru olacak şekilde basamaklandırılmıştır”. Öğretmen tarafından planlanan 17 uyarlamamanın (%12,6) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 68 uyarlamamanın (%50,8) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 21 uyarlamamanın (%15,6) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 13 uyarlamamanın (%9,8) yetersiz düzeyde basamaklandırıldığı, 15 uyarlamamanın (%11,2) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan

etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) çok iyi düzeyde basamaklandırıldığı, 7 uyarlamanın (%10,7) iyi düzeyde basamaklandırıldığı bulunmuştur. 4 uyarlamanın (%6,1) orta düzeyde basamaklandırıldığı, 9 uyarlamanın (%13,6) az da olsa basamaklandırıldığı, 45 uyarlamanın (%68,1) ise basamaklandırılmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on birinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak niteliktedir”. Öğretmen tarafından planlanan 6 uyarlama (% 4,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde desteklediği, 34 uyarlamanın (%25,4) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 25 uyarlama (%18,6) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklerken 24 uyarlamanın (%17,9) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği bulunmuştur. 45 uyarlamanın (%33,5) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını çok iyi düzeyde (%0) destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 6 uyarlamanın (%9,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını iyi düzeyde desteklediği, 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 12 uyarlamanın (%18,1) çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşımasını az desteklediği, 36 uyarlamanın (%54,6) ise çocuğun belirli becerilerini bir üst basamağa taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on ikinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması çocuğun etkinlikte yer alan kazanım göstergelere ulaşmasını desteklemektedir”. Öğretmen tarafından planlanan 27 uyarlamanın (%20,2) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 32 uyarlamanın (%23,9) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde, 28 uyarlamanın (%20,8) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklediği bulunmuştur. 18 uyarlamanın (%13,5) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 29 uyarlamanın (%21,6) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamanın (%1,5) kazanım göstergelere ulaşmayı çok iyi düzeyde desteklediği ve 20 uyarlamanın (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı iyi düzeyde desteklediği bulunmuştur. 20 uyarlama (%30,3) kazanım göstergelere ulaşmayı orta düzeyde desteklerken, 12 uyarlamanın (%18,1) kazanım göstergelere ulaşmayı az desteklediği, 13 uyarlamanın (%19,8) kazanım göstergelere ulaşmayı desteklemediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on üçüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışını destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 2 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi düzeyde desteklendiği, 20 uyarlamada (%14,9) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%3,7) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde, 3 uyarlamada (%2,3) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 104 uyarlamada (%77,6) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının çok iyi (%0) düzeyde destekleyen bir uyarlamanın olmadığı bulunmuştur. 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 5 uyarlamada (%7,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının az desteklendiği bulunmuştur. 55 uyarlamada (%83,5) ÖGÇ ile akranları arasında işbirliği davranışının desteklenmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on dördüncü maddesi “Etkinliğin uyarlaması ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimi destekler”. Öğretmenler tarafından planlanan 4 uyarlamada (%3,0) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 27 uyarlamada (%20,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 10 uyarlamada (%7,4) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 9 uyarlamada (%6,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 84 uyarlamada (%62,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 1 uyarlamada (%1,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin çok iyi düzeyde desteklendiği, 7 uyarlamada (%10,7) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin iyi düzeyde desteklendiği bulunmuştur. 4 uyarlamada (%6,1) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin orta düzeyde desteklendiği, 3 uyarlamada (%4,5) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin az desteklendiği, 51 uyarlamada (%77,2) ÖGÇ ile akranları arasındaki iletişimin desteklenmediği bulunmuştur.

Etkinlik uyarlaması kontrol listesinin on beşinci maddesi “Etkinliğin uyarlaması etkinliğin türü ile uyumludur”. Öğretmen tarafından planlanan 36 uyarlamanın (%26,8) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 54 uyarlamanın (%40,2) etkinliğin türü iyi düzeyde uyumlu olduğu, 15 uyarlamanın (%11,2) orta düzeyde uyumlu olduğu, 21 uyarlamanın (%15,7) etkinliğin türü ile uyumunun az olduğu bulunmuştur. 8 uyarlamanın

(%5,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinliklere bakıldığında 9 uyarlamanın (%13,6) etkinliğin türü ile çok iyi düzeyde uyumlu olduğu bulunmuştur. 22 uyarlamanın (%33,3) etkinliğin türü ile iyi düzeyde uyumlu olduğu, 7 uyarlamanın (%10,7) etkinliğin türü ile orta düzeyde uyumlu olduğu, 5 uyarlamanın (%7,5) etkinliğin türü ile uyumunun az olduğu bulunmuştur. 23 uyarlamanın (%34,9) etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur.

4.3. Uyarlamaların Yaş Özelliklerine Yönelik Bulgular

Tablo 14 uyarlamaların yaş değişkenine göre toplam puanları arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Tablo 14.

Uyarlamaların Yaş Değişkenine Göre Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup-Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yaş grubu	N	$\bar{x}$	s.s	f	P	Anlamlı Fark
48-54	86	33.372	9.545	12.032	.000	(48-54,54-60,60-66 ay)- (66-72 ay)
54-60	37	32.621	8.779			
60-66	27	30.185	9.915			
66-72	50	41.640	9.741			

Tablo 14’de uyarlamaların toplam puanları yaş değişkenine göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın 66-72 ay yaş grubuna ait uyarlamalarda ($X=41.640$) olduğu bulunmuştur. Bunu 48-54 ay yaş grubu ($X=33.372$) izlemektedir. En düşük ortalamanın 60-66 ay yaş grubuna ait gerçekleştirilen uyarlamalarda ($X=30.185$) olduğu bulunmuştur. 66-72 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar ile diğer tüm yaş gruplarına yönelik hazırlanan uyarlamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Uyarlamaların yaş değişkenine göre toplam puanlarında anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ($p \leq 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü (48-54,54-60, 60-66 ay)- (66-72 ay) olarak bulunmuştur.

4.4. Uyarlamaların Yetersizlik Türlerine Yönelik Bulgular

Tablo 15 yetersizlik türlerinin toplam puanları arasındaki farklılıkları göstermektedir.

Tablo 15.

Yetersizlik Türlerinin Toplam Puanları Arasında Anlamlı Bir Farkın Olup-Olmadığını Belirlemek İçin Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Yetersizlik Türü	N	$\bar{x}$	s.s	F	P	Anlamlı Fark
Görme	3	31.	9.6	4.4	.0	(Görme ve işitme yetersizliği, DEHB, Dil Konuşma Bozukluğu riski)-
Yetersizliği	4	941	51	89	00	
İşitme	4	35.	11.			(Zihinsel Yetersizlik)
Yetersizliği	1	268	038			
Üstün Yetenekli	8	41.	11.			
		625	903			
OSB	2	25.	7.0			
		000	71			
Zihinsel	2	43.	6.5			
Yetersizlik	2	500	22			
DEHB	3	31.	8.1			
	4	441	09			
Ortopedik	2	36.	10.			
Yetersizlik	4	666	260			
Dil ve konuşma	2	30.	9.2			
Bozukluğu	1	904	83			
Diğer	1	36.	10.			
	4	000	626			

Tablo 15’de uyarlamaların toplam puanları yetersizlik türüne göre incelendiğinde, en yüksek ortalamanın zihinsel yetersizliğe ait uyarlamalarda ($X=43.500$) olduğu bulunmuştur. Bunu üstün yetenekli çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen uyarlamalar ($X=41.625$) izlemektedir. En düşük ortalamanın OSB olan çocuklara yönelik gerçekleştirilen uyarlamalarda ($X=25.000$) olduğu bulunmuştur. Zihinsel yetersizliği bulunan çocuklara yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar ile görme yetersizliği, işitme yetersizliği, DEHB ve dil konuşma bozukluğu riski olan çocuklara yönelik olarak hazırlanan uyarlamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Uyarlamalarda yer alan yetersizlik türlerinin toplam puanlarda anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacı ile istatistiksel testlerden parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda ($p \leq 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmıştır. Farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc

testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü (görme ve işitme yetersizliği, DEHB, dil konuşma bozukluğu riski)- (zihinsel yetersizlik) olarak bulunmuştur.

4.5. Uyarlamaların Aralık Düzeylerine Yönelik Bulgular

Tablo 16 etkinlik uyarlamaları kontrol listesi alt boyutlarının aralık düzeylerini göstermektedir. Aralık değerleri etkinlik uyarlamaları kontrol listesi alt boyutlarının nitelik düzeylerini göstermek için hesaplanmıştır. Aralık belirlemede –üst değer eksi alt değer bölü toplam değer- formülü kullanılmış ($[5-1] \div 5$) ve 0,80 değeri bulunmuştur. Buna göre araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının nitelikleri ile ilgili hesaplanan ortalama değerleri; 1,00-1,79 arasında ise yok, 1,80-2,59 arasında ise zayıf, 2,60-3,39 arasında ise orta, 3,40-4,19 arasında ise iyi, 4,20-5,00 arasında ise çok iyi olarak nitelendirilmiştir.

Alt boyutlarda belirlenen madde sayılarından alınabilecek maksimum toplam puanın elde edilen toplam puanlara oranı ile aralık değeri hesaplanmıştır. Yok olan maddeler 1 ile az olan maddeler 2 ile orta olan maddeler 3 ile iyi olan maddeler 4 ile ve çok iyi olan maddeler 5 ile çarpılarak aralık değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 16 etkinlik uyarlaması kontrol listesinde yer alan alt boyutların nitelik düzeylerini göstermektedir.

Tablo 16.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesi Alt Boyut Aralık Düzeyleri

Alt Boyut	Aralık	Düzye
Eğitsel özellikleri	2,39	Zayıf
Gelişimi destekleme özelliği	2,16	Zayıf
Uyarlama özelliği	2,82	Orta

Tablo 16 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin alt boyutlarının nitelik düzeyini göstermek amacı ile yapılmıştır. Buna göre eğitsel özellikler alt boyutunun 2,39 değeri ile zayıf düzeyde, gelişimi destekleme özelliği alt boyutunun ise 2,16 değeri ile zayıf düzeyde olduğu bulunmuştur. Uyarlama özellikleri boyutunun ise 2,82 ile orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu tabloya göre yapılan uyarlamaların gelişim alanlarını desteklemede ve eğitsel alt boyutta yer alan maddelerin gerçekleşmesinde yetersiz olduğu bulunmuştur.

Tablo 17 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin etkinliğin kaynağına göre aralık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 17.

Etkinlik Uyarlamaları Kontrol Listesinin Etkinlik kaynağına Göre Aralık Düzeyleri

Etkinlik kaynağı	Aralık	Düzey
Öğretmen	3,32	Orta
Hazır plan	1,31	Yok

Tablo 17 etkinlik uyarlamaları kontrol listesinin etkinlik kaynağına göre nitelik düzeyini göstermek amacı ile yapılmıştır. Buna göre öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamalarının 3,32 değeri ile orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinlik uyarlamalarının ise 1,31 değeri ile yok düzeyinde olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin hazırladığı etkinlik uyarlamalarının beklenen düzeyin altında olduğu bulunmuştur. Hazır olarak sunulan etkinlik uyarlamalarının niteliksel açıdan çok zayıf olduğu ve okul öncesinde kaynaştırma eğitimi sağlamaktan uzak olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada okul öncesi kaynaştırma eğitiminde kullanılan eğitsel etkinlik uyarlamaları çeşitli değişkenler açısından incelenerek uyarlamaların nitelikleri belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar etkinliklerin format/biçimsel özellikleri, uyarlamanın eğitsel özellikleri, gelişimi destekleme özellikleri, uyarlama özellikleri ve uyarlamanın hazırlandığı yaş grubu ile ilişkisi olmak üzere beş bölümde ele alınmıştır.

5.1. Araştırmada İncelenen Etkinliklerin Biçimsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Bu bölümde etkinliğin çeşidi, hazırlandığı yaş grubu, uygulama grubu, yetersizlik türüne yönelik sonuçlar yer almaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerde Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin daha fazla (%24,5) planlandığı bulunmuştur. Purtaş (2017) okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan hareket ve bütünleştirilmiş hareket etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenerek, okul öncesi eğitim programı ilkelerine uygunluğu ve eğitsel niteliklerinin belirlenmesi amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada hareket etkinlikleri ile en çok bütünleştirilen etkinlik türlerinden birinin Türkçe Etkinliği olduğunu bulmuştur. İki araştırmanın sonuçları bu bakımdan benzerlik göstermektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar hem öğretmenlerin hazırladığı etkinlik planlarında hem de hazır olarak sunulan etkinlik planlarında Türkçe okuma yazmaya hazırlık etkinliklerine diğer etkinliklere göre daha çok yer verildiğini göstermektedir. Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin diğer etkinlikler ile daha kolay bütünleştirebilmesi bu etkinlik türünün daha fazla planlanmasını sağlamaktadır. Araştırmada en az planlanan etkinlik türünün müzik (%4,5) etkinliği olduğu bulunmuştur. Drama ve alan gezisi etkinlikleri en az (%5,0) planlanan etkinlik türleri arasında bulunmaktadır. Bu durum Koçak (2017) tarafından okul öncesi eğitimde uygulanan okuma yazmaya hazırlık etkinlik planlarının

incelendiği çalışmada da benzer şekilde tespit edilmiştir. Etkinlik dağılımlarında Türkçe ve oyun etkinlikleri öne çıkarken, müzik ve alan gezisi etkinliklerinin yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönem çocuklarının tüm alanlarda sağlıklı gelişimlerini sağlamak için her etkinlik türüne mümkün olduğunca eşit düzeyde yer verilmesi gerekmektedir. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin etkinlikleri planlarken ya da hazır olarak sunulan etkinlik planları arasından seçerken etkinlik türü dağılımına daha çok dikkat etmeleri gerektiğini göstermektedir.

Etkinliklerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında etkinliklerin en fazla (%43,0) 48-54 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlandığı bulunmuştur. Purtaş (2017b), Koçak (2017) ve yaptıkları çalışmalarda etkinlikleri yaş gruplarına göre incelemiş ve etkinliklerin en çok 48-60 aylık çocuklara yönelik olarak planlandığını bulmuştur. Aynı şekilde bütünleştirilmiş etkinliklerde de çoğunlukla Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin kullanıldığı belirlenmiştir (Türkmen, 2018). Araştırmanın bulguları bu yönü ile benzerlik göstermektedir. 3 yaş ve altı çocuklar için okul öncesi eğitim ülkemizde zorunluluk taşımamaktadır. Ülkemizde 3 yaş altı çocukların okul öncesi eğitime katılım oranı (%9) oldukça düşüktür bir seviyede bulunmaktadır (OECD, 2017). Ülkemizde 4-5 yaş aralığındaki çocukların okul öncesi eğitime devam etme oranı (%45,70) 3-5 yaş aralığındaki çocukların okul öncesi eğitime devam etme oranına (%35,52) göre daha yüksek düzeyde bulunmaktadır (MEB, 2017). 48 ay yaş grubu altındaki çocuklar kreş çocuğu olarak değerlendirilmekte ve okul öncesi eğitim kurumuna başlangıç 48'inci ayda gerçekleşmektedir. Etkinliklerin ağırlıklı olarak bu yaş grubu çocuklara yönelik hazırlanması bu yaş grubunda okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuk oranının daha fazla olması ile açıklanmaktadır. 60-66 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin (%13,5) diğer yaş gruplarına göre daha az olduğu bulunmuştur. Eğitim sistemindeki son değişiklik ile (4+4+4) ilkokula başlama yaşı 60-66 aya düşmüştür (Doğan, Uğurlu & Demir, 2013) ve bu durum 60 ay ve üstü yaş grubu çocuklarına yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin sayısındaki azalmanın nedenini oluşturmaktadır. 54-60 ay yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinlik sayılarının düşük çıkması etkinliklerin planlanırken yaş grubu aralıklarının yıl temel alınarak oluşturulması, araştırmada ise yaş gruplarının altışar aylık aralıklar halinde değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Etkinlikler uygulama gruplarına göre incelendiğinde etkinliklerin en çok (%93,0) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur. Benzer şekilde Purtaş (2017c), Koçak (2017) ve Türkmen (2018) yapmış olduğu çalışmada da etkinliklerin büyük bir kısmının (%86) büyük grup etkinliği olarak planlandığı bulunmuştur. Bunun nedenini küçük grup ve bireysel etkinlikler hazırlamanın öğretmenler tarafından daha zor olarak algılanması, daha fazla planlama

gerektirmesi ve uygulama aşamasında her grubu kontrol etmenin sınıf yönetimini zorlaştıracakı düşüncesi oluşturmaktadır. Küçük grup etkinliklerinde her grubun etkinliği ayrı ayrı planlanarak öğrencilerin aynı kazanım ve göstergelere farklı yollardan ulaşması amaçlanmaktadır. Öğretmenin küçük grup etkinliklerinde her grup için farklı yöntem ve teknikler kullanması gerekirken büyük grup etkinliklerinde ise tüm sınıf için aynı yöntem, teknik ve materyaller kullanılmaktadır (MEB, 2013).

Uyarlamaların yetersizlik türlerine ilişkin dağılımlarına bakıldığında en çok uyarlamamanın (%20,5) işitme yetersizliği olan bireylere yönelik olarak gerçekleştirildiği bulunmuştur. Bu bulgu etkinlik türlerinde en çok Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliğinin yer alması ile tutarlılık göstermektedir. Türkçe ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin uyarlamalarında daha çok dil gelişimi ile ilgili uyarlamalara yer verilmiş olması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

5.2. Etkinlik Uyarlamalarının Eğitsel Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocuklarda yardımlaşma, paylaşma, sevgi, saygı hoşgörü, işbirliği ve iletişim davranışlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2013; Günindi ve Günindi, 2017). Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarında ÖĞÇ ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında işbirliği ve iletişim davranışlarının geliştirilmesi hem olumlu sınıf atmosferinin sağlanması hem de özel gereksinimli çocuğun kabul düzeyinin sağlanması açısından önem taşımaktadır. İmrak (2009) öğretmen ve ebeveynlerin, okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitime ilişkin tutumlarını incelemek, kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflardaki akran ilişkilerini gözlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmasında kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda, olumlu sosyal iletişim davranışlarının olumsuz sosyal iletişim davranışlarından daha fazla olduğunu bulmuştur. Normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli çocuğu yeterli buldukları her etkinliğe kabul ettikleri, yardımlaştıkları görülmüştür. Odom, Deciyan ve Jenkins'ten aktaran Duman ve Koçak, 2013' a göre okul öncesi dönemde yapılan kaynaştırma eğitimi ile özel gereksinimli çocuğa temel iletişim becerileri kazandırarak onun topluma uyumunu kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Kaynaştırma uygulamalarında çocuğun topluma uyumunun sağlanması ve akranlar arası kabul düzeyinin artırılması amaçlanmasına rağmen araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının eğitsel açıdan beklenen düzeyde olmadığı, ÖĞÇ'liler ile normal gelişim gösteren çocuklar arasında işbirliği ve iletişim davranışlarını yeterince desteklemediği bulunmuştur. Bu durum kaynaştırma uygulamalarının eğitsel anlamda amacına ulaşamamasına ve özel gereksinimli çocuğun akranları tarafından yetersiz görülmesine neden olmaktadır. Duman ve Koçak (2013) anaokulu kaynaştırma grubunda yer alan özel

gereksinimli bir çocuğun, sosyal oyun ve sosyal iletişim özelliklerini incelemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda özel gereksinimli çocuğun akranları ile yeterli düzeyde iletişim kuramadığı ve yaş grubu dikkate alındığında ise izole oyun davranışının olumsuz derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Akranları ile yeterli iletişim kuramayan ve izole oyun davranışa yönelen çocuğun sınıf ile uyum sağlaması da zorlaşmaktadır. Yapılan uyarlamalarda özel gereksinimli çocuğun sınıf ile bütünleşmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Okul öncesi dönemde sağlanan bütünleşme normal gelişim gösteren çocukların engelli bireylere yönelik olarak gelecek yaşantılarında önyargı oluşturmalarını engellemektedir. Kaynaştırma uygulamalarının önemini gösteren bir başka çalışma da Çetinkaya tarafından gerçekleştirilmiştir. Çetinkaya (2008) kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim düzeylerinin incelenmesi amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların sanatsal gelişim açısından kaynaştırma öğrencilerine göre düşük seviyede olduğunu bulmuştur. Kaynaştırma eğitiminin ÖĞÇ'lilerin gelişimleri üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003) öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada öğretmenlerin en çok öğretim yöntemleri konusunda desteğe ihtiyaç duydukları belirtilmektedir. Vural (2008) kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaları belirlemek amacı ile gerçekleştirdiği çalışmasında öğretmenlerin uyarlamada içeriğin hazırlanması ve sunumunda sorun yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmada eğitsel özellikler boyutunda uyarlamaların basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmadığı ve çocuğun becerilerini bir üst düzeye taşıyacak nitelikte olmadığı bulunmuştur. Yapılan uyarlamaların basitten karmaşığa doğru basamaklandırılmaması Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu ile Vural'ın yapmış oldukları çalışmaların bulgularını destekler niteliktedir. Uyarlamaların basamaklandırılmaması öğretmenlerin öğretim yöntemleri ve içeriği hazırlamada sorun yaşadıklarını göstermektedir. Kaynaştırma eğitimi ile çocukların yetenek ve becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Araştırmada incelenen uyarlamalar eğitsel özellikler açısından kaynaştırma eğitiminin amaçlarına hizmet etmemektedir. Uyarlamaların basamaklandırılması etkinliğin hangi aşamasında hangi uyarlamanın yapılacağının daha açık ve net bir şekilde anlaşılmasını ve uyarlamaların daha sistemli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

5.3. Etkinlik Uyarlamalarının Çocukların Gelişim Alanlarını Destekleme Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

MEB (2013) okul öncesi eğitim programının temel ilkelerinden biri çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini destekleyerek çocuğa özbakım becerileri kazandırmaktır. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen uyarlamaların da bu temel ilke doğrultusunda çocukların belirtilen gelişim alanlarını desteklemesi beklenmektedir. Araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının gelişim alanlarını destekleme özelliklerine ilişkin yapılan analiz sonucunda uyarlamaların programda belirtilen gelişim alanlarını desteklemede yetersiz oldukları bulunmuştur. Uyarlamaların etkinlikte yer alan kazanım göstergeler doğrultusunda planlanması gerekmektedir. Uyarlamaların en çok işitme yetersizliği olan çocukların dil gelişimlerini desteklemeye yönelik olarak gerçekleştirildiği bulunmuştur. Etkinlik uyarlamalarının çocuklarda en az özbakım becerilerinin gelişimini desteklediği de belirlenmiştir. Bu bulgu okul öncesi eğitimde kullanılan etkinliklerde özbakım gelişimine daha az yer verilmesi ile tutarlılık göstermektedir. Ancak kaynaştırmaya yönelik eğitim uygulamalarının çocukların bütüncül gelişimine odaklanması daha faydalıdır (Tufan, 2017). Kaynaştırma, tersine kaynaştırma ve özel eğitim öğrencilerine yönelik çalışmalarında Kanmaz ve Duman (2018) ve Alıcı (2017) etkinliklerde yapılan doğru uyarlamaların çocukların sadece desteklenmesi gereken gelişim alanını değil, zincirleme bir etki ile tüm gelişim alanlarını geliştirdiğini göstermiştir.

Araştırma kapsamında incelenen uyarlamaların çocukların gelişim alanlarını desteklemede öğretmenlerin gerçekleştirdiği uyarlamalar ile hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamalar arasında fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen t Testi sonucunda uyarlamalar arasında öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık öğretmenlerin uyarlama hazırlarken uyarlamanın tüm aşamalarını kendisinin planlaması, etkinliğe hakim olması ve uyarlamaları gelişim özelliklerini bildiği bir çocuğa yönelik olarak daha amaçlı bir şekilde hazırlanmasından kaynaklanmaktadır. Hazır olarak sunulan planlarda ise uyarlamalar tahmini olarak planlanmaktadır. Hazır olarak sunulan planlarda yer alan uyarlamaların doğrudan etkinliğe yönelik olmaması, etkinlik ile ilgili kolaylaştırıcı ipucu sunmaması hazır planda yer alan uyarlamaların öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalara göre daha özensiz hazırlandığını göstermektedir. Etkinlikler için uyarlama planlanırken etkinlikte yer alan kazanım göstergeler dikkate alınarak uyarlamalarda bu kazanım göstergelere ulaşmanın hedeflenmesi gerekmektedir.

5.4. Etkinlik Uyarlamalarının Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Tükel (2017) 2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerini değerlendirmek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaya katılan öğretmenlerin (%89) 2013 okul öncesi eğitim programında ÖGÇ'liler için uyarlamalara yer verilmesini olumlu bulduklarını ve desteklediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuç öğretmenlerin, uyarlamaların ÖGÇ'liler için taşıdığı önemin farkında olduklarını göstermektedir. Bu araştırmada incelenen etkinlik uyarlamalarının özellikleri niteliksel açıdan değerlendirildiğinde öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu fark hazır olarak sunulan planlarda tahmini uyarlamaların öğretmenlerin hazırladığı planlarda ise daha amaçlı planların hazırlanmasından kaynaklanmaktadır. Uyarlamalar çocuğun belirtilen yetersizlik türüne ilişkin gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmıştır, ancak etkinlik ile ilgili ve çocuğun özel gereksinimi ile ilgili materyallerin belirtilmesinde uyarlamaların yetersiz olduğu bulunmuştur. Etkinlik ile ilgili materyallerin yeterli düzeyde belirtilmemesi uyarlamaların amacına ulaşmasını engellemektedir. Uyarlamalar materyal belirtilmeden gerçekleştirilmeye çalışıldığında çocuğun etkinliğin hangi noktasında nasıl destekleneceği bilinmemektedir. Uyarlamalarda materyallerin belirtilmemesi öğretmenlerin, öğretimin ve materyallerin uyarlanması sorun yaşadıklarını göstermektedir. Vural'ın (2008) yapmış olduğu çalışmada kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin en çok öğretimin uyarlanmasında zaman konusunda sıkıntı çektikleri, öğretmenlerin öğretimin uyarlanması konusunda bilgi sahibi olmadıkları ve öğretmenlerin eğitim ortamının uyarlanması konusunda gerçekleştirdikleri çalışmaların plansız olduğunu bulmuştur. Materyallerde kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun uyarlama yapmadığı, içeriğin hazırlanmasında ve sunumunda hazırlıksız olduğu için yapılan uyarlamanın sınırlılığı kaldığı bulunmuştur. Benzer şekilde Gezer (2017) sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik rol algılarını belirlemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenler kaynaştırma uygulamalarının yararlı olduğunu ifade etmelerine rağmen kendilerini kaynaştırma uygulamaları konusunda yetersiz bulduklarını ve bu yetersizliklerini gidermek için herhangi bir çalışma gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir. Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2003) da yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma hakkındaki bilgilerinin yetersiz olduğunu bulmuşlardır. Araştırmanın bulguları öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarındaki yetersizliği konusunda Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu'nun (2003), Vural'ın (2008) ve Gezer'in (2017) yapmış olduğu çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Araştırmada yapılan uyarlamaların etkinliğin türü ile uyumlu olmadığı bulunmuştur. Hem hazır olarak sunulan planlarda hem de öğretmenlerin hazırlamış olduğu planlarda yer alan etkinliklerde etkinlik türleri yanlış isimlendirilmektedir. Etkinlik türlerinin yanlış isimlendirilmesi etkinlik

planlarını hazırlayan her iki grubunda etkinlik türlerini isimlendirme ile ilgili sorun yaşadıklarını göstermektedir.

5.5. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırlanmış Yaş Grubu İle İlişisine Yönelik Sonuçlar

Etkinlik uyarlamaları toplam puanları ($X=41.640$) yaş değişkenine göre incelendiğinde 66-72 aylık çocuklara yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin diğer tüm yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Büyük yaş grubunun etkinlik uyarlamalarından aldığı toplam puanın daha yüksek olması yaş grubu arttıkça planlanan uyarlamaların nitelik düzeylerinin arttığını göstermektedir. Hem öğretmenler hem de hazır olarak sunulan planları hazırlayan uzmanlar büyük yaş grubuna yönelik daha kolay ve nitelikli uyarlama hazırlamaktadırlar. Küçük yaş grubunda yer alan ÖGÇ'ler büyük yaş grubunda yer alan çocuklara göre daha az beceriye sahiptirler ve etkinliklerinde daha sınırlı kazanım göstere yer verilmektedir. Küçük yaş grubunda yer alan ÖGÇ'lere kazandırılmak istenen pek çok becerinin öğretmen tarafından en baştan kazandırılması gerekmektedir. Bu durum öğretmenleri gerçekleştirdikleri uyarlamalarda oldukça sınırlandırmaktadır. Büyük yaş grubunda yer alan ÖGÇ'ler ise kazanmaları gereken birtakım becerileri kazanmış bulunmaktadır. Bu durum büyük yaş grubundaki ÖGÇ'li çocukların uyarlamalar yolu ile etkinliğe daha kolay katılmalarını sağlamaktadır. Büyük yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan etkinliklerde yer verilen kazanım gösterge çeşidinin daha fazla olması öğretmenlere uyarlama yapmak için daha geniş bir alan sağlamaktadır.

Büyük yaş grubunda yer alan ÖGÇ'li çocukları tanıma süreci küçük yaş grubunda yer alan ÖGÇ'li çocuklara göre daha kolay gerçekleşmektedir. Büyük yaş grubunda yer alan çocukların neleri başarıp neleri başaramayacağı, güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi küçük yaş grubuna göre daha kolay tespit edilmektedir. Bu durum uyarlamaların büyük yaş grubuna yönelik olarak daha kolay ve nitelikli hazırlanmasını sağlamaktadır.

5.6. Etkinlik Uyarlamalarının Hazırlanmış Yetersizlik Türü İle İlişisine Yönelik Sonuçlar

Etkinlik uyarlamaları toplam puanları yetersizlik türüne göre incelendiğinde zihinsel yetersizliğe ait uyarlamaların ($X=43.500$), görme yetersizliği, işitme yetersizliği, DEHB ve dil konuşma bozukluğu riski olan çocuklara yönelik olarak gerçekleştirilen uyarlamalara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Ülkemizde özel eğitim denildiğinde akla gelen ilk grubu zihinsel yetersizlik oluşmaktadır (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). Zihinsel yetersizliği olan çocuklara

yönelik gerçekleştirilen uyarlamaların toplam puanlarının daha yüksek olması bu grubun daha yaygın bilinmesinden ve çoğunlukla özel eğitim kavramı ile birlikte kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Görme ve işitme yetersizliği az rastlanan yetersizlikler arasında yer almaktadır. Araştırmada uyarlamaların en fazla işitme yetersizliği olan çocuklara yönelik olarak planlandığı bulunmuştur. Bu durum toplam puanlar açısından değerlendirildiğinde işitme yetersizliği olan çocuklara yönelik olarak planlanan uyarlamaların niteliksel açıdan istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Dil konuşma bozuklukları iletişim, bilişsel gelişim, motor yeterlilik, duyuşsal ve çevresel faktörler gibi pek çok bileşenden etkilenmektedir (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). Dil konuşma bozukluğu olan çocuklara yönelik olarak uyarlama planlanırken tüm bileşenlerin dikkate alınması gerekmektedir. Dil konuşma bozukluğu olan çocuklar için planlanan uyarlamalar ile işitme yetersizliği olan çocuklar için planlanan uyarlamalar dil gelişimini desteklemeye yönelik olmaları açısından benzerlik göstermektedir. Her iki yetersizlik türünde dil gelişimini desteklemeye yönelik olarak uyarlamaların planlanması hazırlayıcılar tarafından kolay algılandığı için daha özensiz hazırlanmaktadır. Bu durum uyarlamaların niteliksel açıdan istenen düzeyin altında olmasına neden olmaktadır. Küçük çocuklar çok hareketlidirler ve dikkat süreleri de kısa olmaktadır. Bu nedenle DEHB genellikle okul çağında fark edilmektedir (Sucuoğlu & Bakkaloğlu, 2013). DEHB olan çocuklara yönelik olarak uyarlama planlarken etkinliklerin küçük basamaklara bölünmesi, yönergelerin kısa ve net olması önem taşımaktadır. Araştırmada incelenen uyarlamaların yeterince basamaklandırılmadığı ve uyarlamaları hazırlayanların uyarlamaları planlamada yetersiz oldukları bulunmuştur. Uyarlamalar basamaklandırılmadığında küçük parçalara da bölünememektedir, bu nedenle DEHB olan çocuklara yönelik olarak planlanan uyarlamalar istenen düzeyin altında kalmaktadır.

5.7. Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamalarının nitelik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin hazırladığı uyarlamalar ile hazır planlarda yer alan uyarlamalar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Etkinlik uyarlaması kontrol listesi ile incelenen uyarlamaların genel anlamda kontrol listesinde belirlenen nitelikleri karşılamada yetersiz kaldıkları bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulmuştur;

- Okul öncesinde kullanılan etkinliklerde her etkinlik türüne eşit miktarda yer verilmelidir.

- Okul öncesinde gerçekleştirilen eğitsel etkinlik uyarlamaları bu dönemdeki kaynaştırmanın temel noktasını oluşturmaktadır. Etkinlik uyarlamaları ile ilgili daha fazla çalışmaya yer verilmelidir.
- Öğretmenlerin daha nitelikli uyarlamalar yapmasını sağlamak için üniversitelerde uyarlama dersleri açılmalıdır.
- Öğretmenler için uyarlama konusunda hizmet içi eğitim kursları planlanmalıdır.
- Öğretmenler uyarlamalar konusunda sorun yaşamaktadırlar ve bu yüzden hazır planlarda tahmini de olsa etkinlik uyarlamalarına yer verilmelidir.
- Bu çalışma dikkate alınarak MEB program kitabında uyarlamalara daha geniş yer verilmeli uyarlamaların taşınması gereken özellikler belirtilmelidir.

KAYNAKLAR

- Acarlar, F. (2013). Okul öncesinde kaynaştırma. B. Sucuoğlu & H. Bakkaloğlu (Ed.), *Kaynaştırma modeli ve özel gereksinimli küçük çocukların özellikleri içinde* (s. 21-27). Ankara: Kök.
- Akduman, G. G. (2012). Okul öncesi eğitime giriş. G. U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi içinde* (s. 3). Ankara: Pegem.
- Alıcı, C.E. (2017). *Okul öncesi dönemde tersine kaynaştırma gruplarında yer alan Cerebral Palsy'li çocukların ince motor becerilerinin oyunla desteklenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir
- Aral, N., Kandır, A. & Yaşar, M. C. (2011). *Okul öncesi eğitim & okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-pa.
- Arslanoğlu & Ercan (2017). The effect of Montessori sensorial education on children's developmental areas. In *Educational reseacrh and practice* (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Atkın, N. (2013). İlköğretimde özel eğitim. H. Avcıoğlu (Ed.), *Kaynaştırma içinde* (s. 40). Ankara: Nobel.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (Vol. 2).New York: The Free.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research*. (Vol. 4).New York: The Free.
- Battal Karaduman, G. (2017). Investigation of primary school teachers level of awareness about gifted and talented students. İçinde: *Educational reseacrh and practice* (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Batu, S., & Uysal, A. (2009). Özel eğitim. G. Akçamete (Ed.), *Günümüz sınıflarına engelli çocukların katılımını destekleme içinde* (s. 113-138). Ankara: Kök.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüktaşkapu, S., Çeliköz, N., & Akman, B. (2012). Yapılandırmacı bilim eğitimi programı'nın 6 yaş çocuklarının bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 275-292.
- Çankaya, Ö., & Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. kademede kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Çetinkaya, P. (2008). *Kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitilebilir zihinsel engelli çocukların çizgisel gelişim düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T., & Demir, A. (2013). 4+ 4+ 4 Eğitim sisteminin okul paydaşlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin yönetici görüşlerine göre incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(1), 115-138.
- Duman, G. (2015). *Beden eğitimi ve oyun*. Ankara: Eğiten.
- Duman, G. & Dirican, R. (2015). Okul öncesi eğitim programında hareket etkinliği formatı ve etkinlik örnekleri. İçinde: *Her yönüyle okul öncesi eğitim (6), okul öncesi dönemde beden eğitimi* (Ed. G. Duman), Ankara: Vize.
- Duman, G., & Koçak, N. (2013). Anaokulu kaynaştırma sınıfında yer alan özel gereksinimli bir çocuğun sosyal oyun ve sosyal iletişim özellikleri. *Cumhuriyet international journal of education Dergisi*, 2(3), 99-108.
- Genç, H. & Dağlıoğlu, H.E. (2018). Erken çocukluk döneminde üstün yetenekli çocuklar ve oyun. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 180-204.
- Gezer, M. S. (2017). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik rol algılarının belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gök, G., & Erbaş, D. (2011). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.

- Günindi, Y. & Günindi, N. (2017). Helping and cooperation in preschool childrens drawings. İçinde: *Educational reseacrh and practice* (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- İmrak, H. Ç. (2009). *Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitime ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumları ile kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda akran ilişkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kanmaz, T. & Duman, G. (2018). Hareketli oyun eğitim programının okul öncesi kaynaştırma eğitimi alan ortopedik engelli çocukların kaba motor becerilerine etkisinin incelenmesi. *Social Sciences Studies*, 14, 329-337.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel
- Kargın, T., Acarlar, F., & Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(02), 55-76.
- Kefi, S., Çeliköz, N., & Erişen, Y. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanım düzeyleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 300-319.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). Özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Erken çocukluk ve okul öncesi dönemlerinde özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Koçak, M. (2017). *Okul öncesi eğitimde kullanılan okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir
- Lawrence, N. W. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri, nicel ve nitel yaklaşımlar I*, (Sedef Özge, çev.) içinde (s. 324). İstanbul: Yayın Odası.
- Metin, N. (2011). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim. N. Baykoç (Ed.), *Kaynaştırma* içinde (s.89-96). İstanbul: Eğiten Kitap.
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2006). *T.C. Resmi Gazete*, 26184,31 Mayıs 2006.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Milli eğitim istatistikleri: Örgün eğitim (1. Dönem) 2016-2017*. Ankara: MEB.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.

- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2017). *Bir bakışta eğitim 2016: OECD göstergeleri*. Paris: OECD.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de engelli gerçeği*. İstanbul: Müsiad Cep. http://www.musiad.org.tr/F/Root/burcu2014/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20Yay%C4%B1n/Pdf/Cep%20Kitaplar%C4%B1/Turkiye%E2%80%99de_Engelli_Gercegi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. (No. 4). Sage.
- Purtaş, Ö. (2017). *Okul öncesi eğitim programı hareket ve bütünleştirilmiş hareket etkinliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir
- Purtaş, Ö. & Duman, G. (2017b). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hareket etkinliği parkurlarının incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 3(10), 1366-1372).
- Purtaş, Ö. & Duman, G. (2017c). Okul öncesi eğitimde uygulanan hareket etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 1(2), 11-29.
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler*. Ankara: Pegem
- Schneider, L. A. (2005). Childcare teachers attitudes, beliefs and knowledge regarding science and the impact on early childhood learning opportunities. (*Unpublished master’s thesis*). University of Oklahoma, Norman, OK. UMI, 1431054.
- Sucuoğlu, B. (2008, Nisan). *Okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamaları*. Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim. Kongre’inde sunulmuş bildiri, Trabzon Valiliği.
- Şahin, F., Güven, İ. , & Yurdatapan, M. (2011). Proje tabanlı eğitim uygulamalarının okul öncesi çocuklarında bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33(1), 157-176.
- Şen, S. (2008). Okul öncesi eğitime giriş. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitimin dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri* içinde (s. 82). Ankara: Anı.

- Tufan, M. (2017). Inclusion, social acceptance and empathy in early childhood. İçinde: Educational research and practice (Ed. Prof. Dr. Irina Koleva ve Doç. Dr. Gökhan Duman), St. Kliment Ohridski University, Bulgaria.
- Turan, İ. , Şimşek, Ü., & Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30(1), 186-203.
- Turaşlı, N. K. (2007). Okul öncesi eğitime giriş. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi içinde* (s. 3). Ankara: Anı.
- Tükel, A. (2017). *2013 okul öncesi eğitim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu (t.y.). *Uyarlama*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58d8f342361a54.11118966 sayfasından erişilmiştir.
- Türkmen, S. (2018). *Okul öncesi eğitimde uygulanan drama etkinlik planlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ural, O. & Ramazan, O. (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri. S. Özdemir, H. Bacanlı & M. Sözer. *Türk eğitim derneği*. (ss. 11–61). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yecke, C. P. (2005). *Mayhem in the Middle; How middle schools have failed America- and how to make them work*. Washington, DC: The Thomas B. Fordham Institute.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız Bıçakçı, M. (2014). *Yaratıcılığı anlamak. İçinde: Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi* (Çev. N. Aral,. G.Duman). Ankara: Nobel.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..